

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Непэ — Урысые Федерацием и Конституцие и Маф

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ЩЫПСЭУХЭУ ЛЬЫТЭНЫГЪЭ ЗЫФЭТШЫХЭРЭР!

Къэралыгъо мэфэкIым — Урысые Федерацием и Конституцие и Мафэ фэши тышгъуфэгъушIо!

Илъэс 16-кIэ узэкIэбзэжымэ Урысыем итарихкIэ апэрэу демократическэ Конституциер аштэгъагъ. Хэгъэгум итарихкIэ ащ мэхъанэшхо иIэу щытыгъ. Закон шхъаIэм лъапсэ фэхъугъэ шапхъэхэм къэралыгъом ифедеративнэ гъэпсыкIэ къагъэлъагъо, ащ дакIоу цIыфым ифитыныгъэхэмрэ ишхъафитыныгъэхэмрэ, мамырныгъэмрэ зэшIуныгъэмрэ агъэпытэжыых, Урысыем икъэралыгъо политиккIэ ахэм ашхэрэ мэхъанэ яIэу щыт.

Конституциер зэраштагъэм Урысыем игъэпытэнкIэ мэхъанэ ин дэдэ иIагъ, хэгъэгум исоциальнэ ыкIи икультурнэ хэхъоныгъэ иIахыныхо ащ хишIыхъагъ.

Непэ Конституциер зыфэлэжхэрэр нэгъырэ пэгъы чыIаIэу иIэр нахъышIу иIыгъэныр ары.

Лъытэныгъэ зыфэтиIырэ тичIыпIэгъухэр, псауныгъэ пытэ, насып иIуиIэнэу, неуцырэ мафэм иIуи-цыхъэ телъынэу тышгъуфэлъаIо! Адыгэ Республикэмрэ здытиие Хэгъэгъушхоу Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлэ ублэпIэиу иштэуми гъэхъагъэхэр ащышIу-иIыныху шгъуфэтIо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКИУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

Ялофыгъохэм атегушIагъэх

Къыблэ федеральнэ шъолъырым ит муниципальнэ образованиехэм я Советхэм яздэлэжэныгъэ ыкIи язэпхыныгъэ ехыпIэгъэ Зээгъыныгъэм хэлэжэхэрэм якоординационнэ Совет хэтхэр мы мафэхэм Мыекъуапэ щызIуIкIэгъагъэх. Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къалмык ыкIи Дагъыстан республикэхэм, Краснодар краим, Астрахань, Ростов ыкIи Волгоград хэхухэм ямуниципальнэ образованиехэм яллыкIохэр ащ къэкIолIэгъагъэх.

Тыгуасэ, тыгъэгъазэм и 11-м, игъэкIотыгъэ зэхэсыгъоу щыIагъэм хэлэжэагъэх АР-м и Президент ыкIи министрэхэм я Кабинет я Администрацие ипашэу Александр Пиценкэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу Сапый Вячеслав, муниципальнэ образованиехэм ячIыпIэ зыгъэIорышIэжыпIэ органхэм Иоф адэшIэгъэныкIэ Парламентым и Комитет ипашэу Атэжыыхэ Заурдин, Адыгеим ирайон ыкIи икIэлэ администрациехэм, чIыпIэ зыгъэIо-

рышIэжыпIэ органхэм япашэхэр. Зэхэсыгъор къызIуиыхыгъэ ыкIи зэрицагъ «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образованиехэм я Совет» и Ассоциацие и Правление итхъаматэу Виталий Гуменюк.

АР-м и Президент ыкIи Правительством ипашэу ацIэкIэ Адыгеим ихъакIэхэм шIуфэс къарихыгъ Александр Пиценкэм. Муниципальнэ образованиехэм афэгъэхыгъэ я 131-рэ Федеральнэ ЗаконкIэу аштагъэм зэхъокIыныгъэхэр мымакIэу къызэрафихыгъэхэр, ахэм ягъэцIэн IэшIэхэу зэрэщымытыр къыдэпIыгъэхэмэ, мыщ фэдэ зIу-кIэгъухэр игъоу зэрэщыгъэхэр ащ ипсалэ къышIыгъэхэщыгъ, рахъухьэрэр зэшIохыгъошIу афэхъунэу къафэлъэIуагъ.

АР-м и Парламент и Тхъаматэ ыкIи идепутатхэм ацIэкIэ шIуфэс къарихыгъ Сапый Вячеслав. Муниципальнэ образованиехэм зэкIэмы непэ Иофыгъоу яIэхэр зэрэзэфэдэхэр, ахэм хэкIыпIэ къафэгъотыгъэным фэши узэхэхэу узэдате-

гушыIэмэ нахь псынкIэ зэрэхъуштыр ащ къыIуагъ, шIуагъэ къытэу ялофшIэн лъыкIотэнэу къафэлъэIуагъ.

«АР-м имуниципальнэ образованиехэм я Совет» и Ассоциацие и Правление итхъаматэу Виталий Гуменюк организацие Иофэу ышIэрэм, пшъэрылэ шхъаIэу зыфагъэуцужыкIэхэрэм, ахэм язэшIохынкIэ республикэм ипашэхэм IэпыIэгъоу къаратырэм, тапэкIэ зэшIохыгъэн фэе Иофыгъоу яIэхэм къаегушIагъ. Джащ фэдэу Советым хэтхэм муниципальнэ образованиехэм непэ язытэт къалотыгъ, зэпхыныгъэ зэдырIэу Иоф зэрэзэдашIэщтыкIэ яеплъыкIэхэр къыралотыкIыгъ, яопытхэмкIэ зэдэгощагъэх.

Зэхэсыгъом икIэхым 2010-рэ илъэсэу къыхаштым Иоф зэрэшIэщтым иплан тегушIагъэх ыкIи зэдаштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан къытырихыгъ.

ИмэфэкIхэр хигъэунэфыкIыгъэх

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр къызызIуахыгъэр илъэс 16 ыкIи мыщ хэт медицинэ институтыр зыщIэр илъэси 5 зэрэхъугъэхэм афэгъэхыгъэ торжественнэ зэхэхэ зигугъу къэтшыгъэ апшэрэ еджапIэм тыгуасэ щыкIуагъ.

МэфэкIхэр хэзыгъэунэфыкIырэ кIэлэегъэджэ коллективымрэ студентхэмрэ къафэгъушIонхэу къэкIогъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министр игуадзэу Алексей Петрусенкэр, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэныкIэ иминистрэу Нэтхъо Разыет, АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Беданыкьо Рэмэзан, нэмыкIхэри.

Зэхэхэм пэублэ псалэ къышIышIэ, АР-м и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ къызэрэуагъэхэм Алексей Петрусенкэр къафэгъушIуагъ. Апшэрэ еджапIэр ылэ пытэу теуцагъэу, хэхъоныгъэхэр ышIыхэзэ, ыпэкIэ зэрэлъыкIуатэрэ игуапэу къыхигъэхыгъ. Гъогоу къыхахыгъэм тапэкIи темыкIэхэу, мыщ Иоф щызышIэрэ кIэлэегъэджэхэм, студентхэм гъэсэныгъэм ылгъэныкIэ гъэхъэгъэшIухэр ашIынхэу къафэлъэIуагъ.

ИпIэIэгъоу къаритырэм пае университетым икIэлэегъэджэ коллективрэ студентхэмрэ ацIэкIэ нэужым МКЪТУ-м иректорэу гушIэ зыштэгъэ Блэгъожэ Хъазрэт АР-м и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан «тхъаегъэпсэу» къыриIуагъ. Республикэм ипашэу ыпэкIэ зэшIуиыхыгъэ Иофыгъохэм яшIуагъэкIэ университетым ыкIи илъэситфыкIэ узэкIэбзэжымэ къызIуахыгъэ медицинэ институтым непэ обществом ишыкIэгъэ специалист дэгъухэр къызэрэчIатIупшырэм республикэмкIэ мэхъанэшхо иIэу ылгъытагъ. Джащ фэдэу бэмышIэу апшэрэ еджапIэм аттестациер дэгъу дэдэу зэрикIужыгъэм фэши ащ зIахышIу хэлэ псэуми ректорыр къафэгъушIуагъ. Апшэрэ еджапIэм чIэс студентхэм шIэныгъэ куухэр арагъэгъотынхэм тапэкIи зэрэдэлэжэщтыр ыкIи пшъэрылэу апашгъэ итхэр зэшIохыгъэ зэрэхъуштыр кIэху зэфэхысыжъэу къышIыгъ.

Министрэхэу Нэтхъо Разыетрэ Беданыкьо Рэмэзанрэ зимэфэкI хэзыгъэунэфыкIыхэрэм къафэгъушIуагъэх, ИофшIэным ылгъэныкIэ гъэхъэгъэшIухэр зиIэ кIэлэегъэджэхэм ащыщхэм щытхэу тхылгъэр афагъэшъошагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

НЫБДЖЭГЪУ ЛЪАШЭХЭР!

Мы илъэсэу тызхэтым аужырэ фэгъэкIотэн кIэтхэгъу уахътэ почтэм къытфешIы. Мы мазэм и 7-м къыщегъэжыагъэу и 17-м нэс тигъэзет шъузэрэкIэтхэн шъульэкIыщт уасэр зыфэгъизыщтыр сомэ 307-рэ чанычи 8-рэ. Къызфэжыгъэфег кIэтхэгъу уахътэу фэгъэкIотэныгъэ къызщытфашIырэр.

Амалэу ялэхэр агъэфедэх

Тэхьутэмыкьое районым сэкъатныгъэ илэу нэбгырэ мин заулэ ис. Анахьыбэу ахэр зыдэхэр къэлэ гъэпсыклэ зилэ поселкэхэу Яблоновскэмрэ Инэмрэ. Районым ит псэупибылмэ сэкъатхэм яобшествохэр ащызэхэщажьхэ, тхьаматэхэри ялэх.

Сэкъатхэм ярайон обществэ итхьаматэр Хьут Юныс ары. Юныс цыф гуал, псэчъэ, сэкъатхэм бэ афишлэ шлоигъу, ишлуагъэ аригъэклынм фэгүлэ. Зэрило заклэу Иофыр хьурэп, пащэм ахьщэу къатлупщырэр икьурэпыш. Джащыгъум амалэу зэклэ илэхэр егъэфедэх: анахь зилоф дэйхэм ахьщэклэ адыре-гъалэх, мэфэкл мафэхэм афэгушлох, зыщыклагъэхэм курэжьыехэр пклэ хэмытэу къарарегъэты, ренэу ящылэклэ-псэуклэ зэрегъашлэ.

Тэхьутэмыкьуае — район гупчэм — бэмышлэу шылагъ спортымклэ район

спартакиадэ. Ащ хэлэжьагъэхэр сэкъатхэм япэублэ обществэхэм яллыкдохэр арых. Районым ипсэуплэхэм къарыкыгъэ нэбгырэ 42-рэ зэнэкьокьухэм теклоныгъэр къащыдахыным фэбнагъэх.

Клуачлэклэ зиамак маклэхэм яспартакиадэ сэкъатхэм я Мафэ ехьулэу илэс къэс Тэхьутэмыкьое районым щызэхаш. Ащ клэщакло фэхьухэрэр сэкъатхэм ярайон обществ, спортымклэ, физическэ культурэмклэ ыкли ныбжьыклэ Иофхэмклэ комитетгъу ары. Тэхьутэмыкьое район администратием илэшхьэтет ишлухьафтын къыдэхыгъэным нэбгырэ пэпчъ шхьафэу фэбанэ.

Мызэгъогурэ спартакиадэр ыпэклэ шылагъэм атеклыштыгъ — Тэхьутэмыкьое районыр зызэхашагъэр илэс 85-рэ зэрэхьугъэм ар фэгъэхьыгъагъ.

Илэс 18 ыкли нахьыбэ зыныбжьыхэр ары зэнэкьокьухэм ахэлэжьхэнхэу фиты-

Тыгъэгъазэм и 12, 2009-рэ илэс

ныгъэ зилагъэхэр. Зэрэзэнэкьокьугъэхэр спорт лъэпкыш: дартсыр, шашкэхэр, чъэ хэмытэу къэлэгъэныр. Аныбжь елбытыгъэу ахэр купищэу гошчыгъагъэх. Зыхэт купхэм шашкэхэмклэ апэрэ чыплэр ащызыубытыгъэхэр: Мэзыужьэкьо Айдэмыр, Римма Шестаковар, Смола Юр, Бэрэтэрэ Азэмак.

Лъэнымклэ атеклуагъэхэр: Надежда Муравьевар, Александр Абусаридзе, Гыш Чэсэбий, Емтлыл Аслъанчэрий, Тамара Закаринская.

Дартсымклэ атеклуагъэх Андрей Усковыр, Екатерина Филько, Надежда Муравьевар.

Зэнэкьокьум ащытеклуагъэхэм, хэгъэунэфыкырэ чыплэхэр зыубытыгъэхэм — щытху тхыльхэр, зэклэ хэлэжьагъэхэм — шлухьафтынхэр аратыгъэх. Къуаджэхэм ыкли поселкэхэм ащызэхашгъэ обществэхэм ахэтхэм сэкъатныгъэ зилэхэм я Мафэ ехьулэу ахьщэ шлухьафтынхэр аратыгъэх.

ХЪУШТ Щэбан.

«Жьогъобыныр» кьыдэклыгъ

Клэлэцыккыухэм апае журналэу «Жьогъобыным» ия 4-рэ номер мы мафэхэм ащ клэттагъэхэм алэклэхьагъ.

Журналыр илэсыккылым тегъэпсыхьэгъэ тхыгъэхэмклэ кьызэгуехы. Ахэр усаклоу Хьакъунэ Заремэ икьэлэмпыгъэ кьычлэклыгъэх.

«Титхаклохэм яюбилейхэр» зыфиорэ рубрикэм члэтхэу журналым кьыхиутыгъэх усаклохэу Яхьулэ Сэфэррэ Пэнэшъу Хьазрэтэрэ яхьыллэгъэ тхыгъэ клэклхэмрэхэм ахэм яусэхэмрэ. Ахэм къа-клэлэжыкх Пэнэшъу Сэфэр ыкли Мэхьош Руслъан ятхыгъэхэр.

Адыгэ тхаклохэм я Союз зызэхашагъэр илэс 75-рэ зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэр «Къэбархэр» зыфиорэ рубрикэм члэтэу журналым кьыхиутыгъ. А рубрикэ дэ-

дэм члэтых журналистэу Емтлыл Нурбий кьыгъэхъазырыгъэхэу «Аслъан игупык» ыкли «Тыркуем шылагъ» зыфилохэрэр.

Клэлэцыккыухэм журналым дагъотэщтых Гьуклэл Нурбий, Блэгъож Зулкъаринэ, Дзыбэ Назырэт, Лъэпчлэрышэ Исмахьылэ ыкли нэмыккхэм ятхыгъэхэр.

Ным и Мафэ фэгъэхьыгъэу журналым кьэтхагъэх клэлэеджэкло цыккыухэр. Ахэр Адыгэ республикэ гимназием шеджэхэу Лыхьурэе Джэнэт, Бэчыр Милан, Кык Рустам ыкли нэмыккхэр.

СИХЪУ Гошцагъу.

КЪЭБАРЫККЭХЭР

Сымэджэщыр агъэклэжы

Шэуджэн район сымэджэщым изытет дэй дэдэ хьугъэу илэс пчъагъэрэ зыщэтэм ыуж гъэклэжыны Иофхэр зэрэрагъэжьагъэхэр кьэттхыгъагъ. ООО-у «Юг-Строй-Сервис» зыфиорэм илофышлэхэр ары ахэр зыгъэцаккэхэрэр. ООО-м ипашэу Лафышъэ Руслъан кьызырэтлуагъэмклэ, псэолъэшхэм зэрэрахъухьэагъэм тетэу апэрэ чэзыу Иофшлэнхэр илэсыккылым икыхьэгъу нэс кьы-зэраухьытхэм пылтых.

— Псэолъапхъэу тищыклэ-гъэщтхэр кьэттхэгъахэхэу тилэх, — кьытилуагъ Руслъан. — Нэбгырэ 20 гъэцэккыжыны ыкли гъэ-клэжыны Иофхьабзэу зетхьэхэрэм ахэлажэ. Шыпкьэр плочтмэ, зыгъэпсэфыгъэ мафэ ямылэу клэлэхэр мэлэжэх. Иофым егугъух, алъэкыштыр зэклэ ашлэ. Амал

илэс кьымыгъэщтызэ сымэджэщым ышхьэ кьэтлэтышт.

Псэолъэшхэм Иоф зашлэрэр мазэ хьугъэ, а уахьтэм сымэджэщыр зычлэт унэр жьы зэрэхьугъэм кьыхэккы, чыгур сысымэ е нэмыкк кьэорэ устрействэ горэм изэрар кьызыремыккынэу агъэпытагъ. Унэшхьэ бгыкьухэр алэтыгъэх, шхьхэр кьытыралъхьанэу мэфэ благъэхэм рагъэжьэшт. Джащ фэдэу пщэрыхьэллэ унэри зэтыра-гъэпсыхьажы. Псэолъэшхэм яшыпкь, амалэу ялэмклэ рагъэ-жыгъэ Иофхэр ыклэм зэрэнагъэ-сыщтхэм дэлажэх.

Сымэджэщым ышхьэ зэбла-хьоу кьыклэмыщхьыжы зыхьуккы, унэ клочлэхэм ящыклэгъэ гъэцэккыжыныхэри лъагъэклогъэщтых.

(Тикорр.).

ИОФШЭНЫР

Адыгэ Республикэм цыфхэм Иофшлэн къафэгъотыгъэнымклэ икьулыкьу и Гъэ-Юрышлэлэ зехищэрэ мониторингым нафэ кьызырешырымклэ, Иоф зышлэн зылгъэ-кыштыгъэ республикэм исхэм азыфагу лэ-жьаплэ зымылэккы атыхьэхэрэм япчъагъэ ренэу кьыккычэ. Гушылэм пае, шэклогъум и 18-м ехьулэу ахэм япчъагъэ проценти 2,9-рэ хьуштыгъэмэ, тыгъэгъазэм и 9-м ехьулэу проценти 2,7-м нэсэу кьелыхыгъ. А палгъэм кьыккычлэ Иофшлэн имылэккы алъытхы, учетым хагъэуцагъэхэм япчъа-гъи хэпшыккы кьыщыклагъ. Учетым хэ-тыгъэхэр нэбгырэ 5825-м нэсыгъагъэхэмэ, 5445-м нэсэу ахэр нахь маклэ хьугъэх.

Арэу щытми, Иофшлэгъу уахьтэр нахь маклэ зышлын е къэуцун фаеу хьугъэхэм, джащ фэдэу ащылажэхэрэм япчъагъэ нахь маклэ зышлыщтэу унашэу изыхьухьэрэм къащэккы пфэлоштыт. Ыпшэжккы кьыштылогъэ палгъэм кьыккычлэ агъэла-

жьэхэрэм япчъагъэ кьышагъэккыштытэу ыкли луагъэккыштытэу унашэу зышлыгъэрэ лутхэм ащышхэу нэбгыри 8 мы лъэхьа-ным Иофшлэн ямылэу щысых. КСМ-у «Инэм» зыфиорэм илэжэжккы нэбгырэ 40 Иофшлэгъу мэфэ имыккыум тегъэпсыккы-гъэу Иофышлэ кьыдэккы. Тхьамафэм кьыккычлэ ахэм сыхьат 32-рэ нылэп Иоф зэрэшлэрэр.

Пчъагъэу ыкли щысэу дгъэфедатгъэхэм теубытагъэ зыхэлэ зэфэхьысыжы афшлы-жыгъуаеу щыт. Сыда плэмэ, зы лъэны-къомклэ, Иофшлэн зымылэккы алъытхы чэзыум хагъэуцохэрэм япчъагъэ кьыш-клэ, адрэ лъэныкъомклэ, предприятиехэм ыкли организациехэм Иофшлэгъу палгъэр нахь маклэ зышлыхэрэр, лэжьаплэ хэмы-лъэу цыфхэр отпуск зыгъаглохэрэр, агъэ-лажэхэрэм ащышхэр Лузыгъэккыхэрэр ахэтых.

СЭХЪУТэ Нурбий.

Нэмыкк кьэбархэр

АБХЪАЗЫМ ПРЕЗИДЕНТЫР ЩЫХАДЗЫШТ

Абхъаз Республикэр шхьафитэу псэун фаеу зальытагъэм ыуж апэрэу кьэклорэ тхьаумафэм хэдынхэр щы-ккыштых.

Президент Иэнатлэм нэбгыритф фэ-банэ. Ахэр: непэрэ Президентэу Сер-гей Багапш, вице-президентыгъэу Ра-уль Хаджимба, бизнесменэу Беслан Бутба, зэльашлэрэ политикхэу Заур Ардзинба ыкли Виталий Гамба.

Хэдын Иофхэм Москва шхьхьы-гъэу илоф ахилхьхэрэп, ау ахэм алъы-плъэшт УФ-м и ЦИК ипашэу Влади-мир Чуровыр. Хэдынлэ чыплэхэр Аб-хъазым имызакоу кьалэхэу Черкесскэ ыкли Москва ащажьэнэфагъэх.

Хэдзэккы комисиим кьызыриорэм-клэ, зэккы кандидатхэм яфитыныгъэхэр зэфэдэхэу кьэралыгъо телевидением шагъэфедэх. Арэу щытми, кьэралыгъо телевидением Сергей Багапш нахь охь-табэ щыубытэу Беслан Бутба елбыгъэ.

УРОКЫР НАЛЦЫК ИГИМНАЗИЕ ЩЫККУАГЪ

Темыр Осетием икьалэу Беслан иеджаплэу N 1-м иккылазгъаджэхэм Налцык дэт гимназием осетиньбзэмклэ урок щызэхашагъ. Ар проектэу «Кав-казым иккылазцыккыухэм мамырныгъэ ярэ!» зыфиорэм кьыхеубытэ.

Къэбэртэе-Бэлыкъарым гъэсэны-гъэмклэ ыкли шлэныгъэмклэ и Мини-стерствэ зэрилъыгъэрэмклэ, урокыр зы-щыккыгъэ гимназием иккылазджаккы-хэм зы осетин гушыл нэмылэми зэра-гъашлэмэ ишлуагъэ кьэклоштыт, лъэпкы-тлэм яныбжьыккыхэм азыфагу ар лъэ-мыджы фэхьун ыльэккышт.

Урокыр зыщыккыгъэ еджаплэм иди-ректорэу Ордэккы Лидэ кьызырилуа-гъэмклэ, еджаплитлур бэшагъэу зэныб-джэгъух, мызэу-мытлоу зэхэхьагъэх. Лъэпкы зэфэшхьафхэм абзэхэр зэрэ-шлэхэ зыхьуккы, шлэныгъэ, гуккыгу-ныгъэ азыфагу илбышт.

ГЪОГУР ЩЫНЭ- ГЪОНЧЪЭНЫМ ПАЕ

Псэолъэшлэ компаниеу «СК МОСТ» зыфиорэр Шьачэ ианыхэ псэолъэшлэ организациешхэхэм ащыщ. Автомо-биль ыкли мэшлоку гъогоу Адлер — Красная Поляна зыфиорэм яшлын ар бэмышлэу фежыагъ. Гъогур шынэгъон-чъэным мэхьанэшхо зэрилэр къыда-лытгъэзэ, МЧС-р псэолъэшхэм ягъу-сэу план гъэнэфагъэ зэхажьэуцагъ. Ащ кьыделъытэ псыр кьиоу гъогур зэщи-гъакоэм е машло кьэхьумэ, машинэ ззутэккы кьэхьумэ узэрэпсэун фаер. Ком-паниеу «СТРОЙ-ТРЕСТ» зыфиорэм ипашэу Валерий Молоток кьызырилуа-гъэмклэ, гъогум ишлын нэбгырэ мини 7 хэлажэ. Ахэм янахьыбэр къащэхэмэ-ащэжхьэхэ Иоф ашлэ.

Адлер иккыу Краснэ Полянэм еклурэ гъогум ишлын Ионыгъо мазэм рагъэ-жыагъ. Гъогур кьызырыккыу щытэп. Ащ автомобильхэри мэшлокури зэ-рыккыштыр зэпблагъэхэу хэтых, ащ даклоу лъэмыдж 23-рэ гъогум хашы-хьащт. Лъэмыджхэм анэмыккыу тон-нель 12 ыкли гъогу зэтет 59-рэ мыщ кьыхеубытэ. Зэккыккы гъогур кило-метрэ 50 мэхьу, ар 2013-рэ илэсым атын фае.

Адыгэ кьэралыгъо академическэ лъэпкы кьэшыккы купэу «Налмэсым» хэтхэр ансамблэм илофышлэу Даур Айтэч Рэмэзанэ ыккым гухэккышхо ащыхьоу фэтхьаусыхэх ятэ идунай зэ-рихьожьыгъэм фэшл.

Гъэстыныпхъэ шхъуантлэр

ЗЫЩЫГЪУПШАГЪЭМ НАХЬЫБЭ ЫТЫШТ

ООО-у «Адыгрегионгазым» испециалистхэм сыдыгъокли пшъэ-рыль шхъафэу зыфалгъэужы зэпыугъо фэмыхъоу газыр Адыгеим шыпсэхэрэм алэклогъэхъэгъэныр. Ау ащ тетэу гъэпсыгъэным фэшл гъэстыныпхъэу агъэфедатгъэм ыуасэ икхъоу ыкли ипалъэм ехъулфэу абонент пстэуи кыатын фае.

ООО-у «Адыгрегионгазым» дэгъоу зэхэщэгъэ абонент кыулыкхъу ил. Республикэм ичылплэ анахъ чыжыжэхэм ашыпсэхэрэмкли лэрыфэгъоу шытыным пае, газым ыуасэ зыщалахырэ пункт 28-рэ кызызлуахыгъ ыкли кыеклокыхъэ газыпклар цыфхэм алызыхырэ кассэ 57-м Иоф ашлэ. Ащи изакхъоп. Газыпклар Сбербанкым икхъутамэхэм ащатын алъэклышт. Ащ пае абонентхэм ялэ книжкэхэм уасэхэр тыгъэнхэм ищыклогъэ реквизи-титхэр атетхагъэх.

Джащ фэдэу гъэстыныпхъэм ыуасэ тыгъэныр зэхэщэгъэ нахъ мышлэми, абонентхэм ахэтых уасэхэр ипалъэм зымытыхэрэр, чыфэхэр зэтэзыгъаохэрэр. Ащ фэдэхэм агурагъало ыкли агу кыагъэкыжы, дисциплинэ зыхъмылхэм чыфэхэр судклэ кыа-лахыжыкх.

Джащ фэдэ Иофшлэнэу Джэджэ ыкли Мыекхъопэ районхэм ащызэ-рахъэрэм ишлуагъэклэ абонентхэм газым ыуасэ ипалъэм агъу аублагъ ыкли чыфэхэр агъэгъужыгъэх. Зигугъу къэтшырэ Иофыр кыалэу Мыекхъуапэ, Адыгэкъалэ, Тхъэутэмыкхъо, Теуцожь, Красно-

гвардейскэ, Шэуджэн ыкли Кошхъэблэ районхэм ащ фэдэу ашызэхэ-щагъ плон плъэклыштэп. Мыхэм газыпкломклэ чыфэу ашызэтеуагъэр сомэ миллион 230-м нэсыгъ.

Уаушыйкклэ, агу кызогъэкыжыкклэ кызыгурымылохэрэм нэмык шлыкклэ адзеклогъэн, гъэстыныпхъэр агъэфедэн амылэкынэу гъэпсыгъэн фаеу мэхъу. Газыр агъэфедэн амылэкынэу загъэпсыкклэ, мысагъэу ателыпсынклэу кызыгурылохыхэрэр ахэтых. Ащ зэрэтетыр нафэ кыешы газыр кызырагъэуцугъэм лыпыгъэу чыфэхэм, газыр пышлэжыгъэным епхыгъэ фэло-фашлэм ыуасэ зэрэдыхэтэу, апэлуагъэхъащ ахъщэр псынклэу кызырагъэотырэм.

Гухэкл нахъ мышлэми, цыфхэм ахэтых фэдэу кыалэклахъэрэр зэрэмаклэм ыпкэ кыкклэу чыфэхэр зэтэзыгъауагъэхэр. Ащ фэдэхэм агу кызогъэкыжыккэ сшлэиу газыр кыагъэуцуным емыжэхэу, ООО-у «Адыгрегионгазым» иучасткэхэу кыалэхэм ыкли районхэм ащылэхэм зафагъэзэнышъ, газыпкломклэ чыфэхэр плэлэ-палъэкклэ зэрагъэгъужыштытхэм ехыллэгъэ зэ-зэгъыныгъэ адашлыныр зэрэнахъ дэгъур.

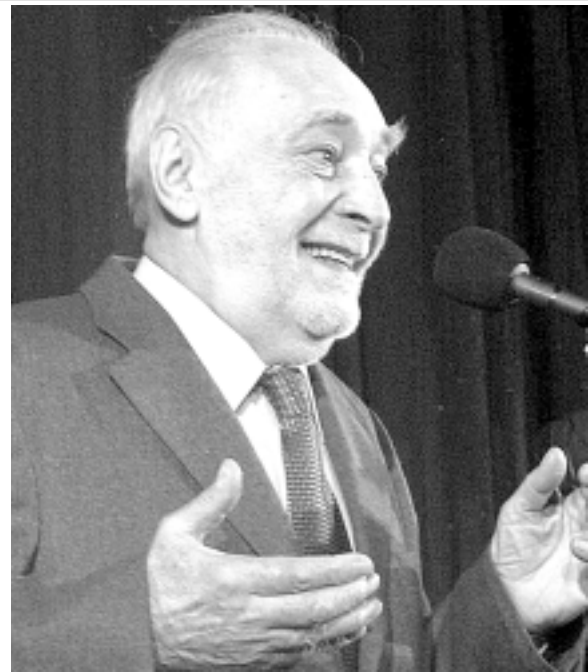
Тызыхэт илъэсыр кызыхыагъэм кышыцублагъэу абонент 1320-рэ чыфэхэр кыагъэтыжыгъэнхэм пае судым ратыгъэх. Ахэм зэкломкли кыатыжыкх фаер сомэ миллион 22,5-м нэсыгъ. А палъэм кыкклоцл унэгъо 482-м яунэхэм якломлэрэ тубэхэр паупклынхэ фаеу хъугъагъэ.

Ахэм зэкломкли чыфэу ателыгъэр сомэ миллион 6,2-рэ хъуштыгъэ.

Мыщ дэжыкх кышыцлогъэн фае гъуцлгъэжъэ шлыклом тетэу тубэхэр пыупкыгъэнхэм ыкли чыфэхэр затыжыкклэ пыгъэжъэжыгъэнхэм ехыллэгъэ фэло-фашлэхэу ОАО-у «Адыггазым» илофышлэхэм агъэацкларэм абонентхэм сомэ 1500-м кышыцублагъэу 4000-м нэс лъатын фаеу зэрэщытыр.

Чыфабэ зытелхэм яунэхэм якломлэрэ тубэхэр зэрэпаупкы-хэрэм имызакхъоу, фытыныгъэ ямылэу ахэр абонентхэм зэрэпа-шлэжыкхэрэи ООО-у «Адыгрегионгазым» илофышлэхэм ау-плэккы. Ащ фэдэхэм УФ-м и Уго-ловнэ кодекс ия 158-рэ статья ия 3-рэ лэх ипунктэу «б»-р аукхъошъ, ахэм суд Иоф кыапагъэагъэ. Ащ тегъэпсыкыгъэу зилоф алуагъэм тазыр е хъапсэу илъэситум кы-шыцублагъэу хым нэс тыралъхъан алъэклышт. Ащ фэдэ Иофым ехыллэгъэ материал 48-рэ суд органхэм афагъэхыгъ, уголовнэ Иоф 20 кызызлуахыгъ.

Мыщ дэжыкх абонент пстэу-ми агу кызогъэкыжыкыгъэн фае 2010-рэ илъэсым газым ыуасэ зэрэ-хэхъоштытхэм ыпкэ кыкклэу чыфэу зэтеуагъэхэр тызыхэт илъэ-сым зымыгъэгъужыгъэхэм осэ нахъ иным тегъэпсыкыгъэу аты-жыкхнэ фаеу зэрэхъуштыр. Ащ тетэу мыхъуным ыкли унэгъо бюд-жетым зэрар емыгъэшлыгъэным апае клэсащэ мыхъузэ хэти хэклыпэхэм ярзус.

ШІУЛЪЭГЪУРИ
ШІЭЖЬЫРИ
КІОСЭЩТХЭП

Зэрэдунаеу шызлэащлэрэ актер цлэрылоу Вячеслав Тихоновыр шылэжъэп. Ыныбжэ илъэс 81-м ехъугъэу ащ идунай ыухыгъ.

«Хэта ар?» плыу уклэупчлэжыкхнэу шымытэу, цыф жъугъэхэм ар ашлэ, шлу алъэгъу, итворчествэ уасэ фашлы. Адрэ актер цлэрылоу шылэхэм ялыагъэу фыштыкклэ хэхыгъэ шхъаф ащ фыра.

Тихоновым шытыхъуцлэ кыфэзыжыгъэ рольхэр кызышлыгъэ уахъэр тэ тиклэлэгъум тефагъ. Апшъэрэ классхэм ташеджэщтыгъ кинорежиссерэу Сергей Бондарчук киноэпопееу «Война и мир» зыфилорэр зегъэуцум. А лъэхъаным урыс литературэм итхэ-клошхоу Лев Толстоим ипроизвешенихэм еджаплэм нэлуасэ ташыфашлыштыгъ. Кинофильмэр теле-визорымклэ кыагъэлэгъонэу зырагъажьэм тиклэлэ-гъаджэ Сергей Бондарчук, ащ итворчестви зыгу рыхыштыгъэхэм унэмклэ гъэцкклэ кытитыгъагъ герой шхъалэхэмрэ режиссерымрэ ацлэхэр титрэ-хэм кыахэтхыкыныу. Джащыгъур ары апэрэу Андрей Болконскэм ироль кызышлыр актерым ыщи, ыльэкхъуащи зытшлэгъагъэхэр, ар В. Тихоновыр арыгъэ.

Ащыгъум тыныбжыкклэ дэдагъэми, тигъашлэ шлулэгъум чыплэ гъэнэфагъэ шлуытыгъэу джыри шымытыгъэми, Н. Ростовау типкыгъо-лэгъугъэм изеклуаклэхэм тыгухэр кыагъэбырысырыштыгъ. Ана-хъэу Андрей Болконскэм игъэсэу балым кышышлэ зыхъуклэ темыхъопсэн тлэкыштыгъэп.

Актерыри, ащ зироль кышылыр геройри бэкклэ тэщ нахы нахыжыгъэх, ау Тихоновым илуакли, ишлы-кли, изеклуакли тыгу рыхыштыгъэх. Произвешени-ем тедажэ зэхъум, заом фэгъэхыгъэ нэклубгъохэр кызызтынэкызы, Н. Ростовамрэ А. Болконскэмрэ зэрэзэлуклэхэрэр авторым кызышгъэлэгъорэ чыплэхэм талыхъуштыгъ. Тэ тизакхъопштын арэу-штэу зеклоштыгъэхэр. Тызаджэрэми Болконскэм ыпэу хэтлэгъоштыгъэр актерэу В. Тихоновыр ары, шэн гъэтлылыгъэу илэр, бзылгыгъэр, янэ-ятэхэр зэригъашлохэрэр, ихэгъэу зэрэфэгумэклырэр, зэрэдахэр — зэкклэ.

Нэужым Штирлиц иролэу кышылыгъэм Тихоно-выр унагъо ис бзылгыгъэхэм анэсыжъэу шлу аригъэлэгъугъ. «Семинадцатэ мгновений весны» зыфилорэ сериалыр оклофэ, ар кызагъэлэгъошт уахъэр кыафэмыгъэсыжъэу ежэщтыгъэх. Унагъуи, сабыни луагъэклогъэхэти, дзэ шлуагъэ зышгыгъэ клэлэ ишыгъэм еплыштыгъэх, фэгумэклыштыгъэх.

Сериалыр клозэ гъэзетхэм, журналхэм Тихоновым исурэтхэр кыарыхъэгъагъэх. Ахэр кыахэбзыкыгъэхэу, шъэфэу кыыздэзыжыкыгъэхэрэр шъузэхэм ахэтыгъэх, ар яшхъэгъусэхэм агу рыхыныя?

Тихоновым кышылыгъэ рольхэр цыфхэм агухэм кыанэсыгъэх ыкли кыинэжыгъэх. Ежэ кыхъуллэрэ шыпкхэм фэдэу ролым икыэшлын зэригъэпсы-штыгъэр, ишэнклэ пытэу, лыагъэ ымылоу, зэфагъэмрэ цыфыгъэмрэ кызыхэщэу шытыгъэ актерыр агу кыинэжыгъэ.

Зэчый инэу хэлтым уасэ кыфашлы, илъэс зэфэшъ-хъафхэм Вячеслав Тихоновым Лениным ыцлэкклэ шыт премиехэр кыратыгъэх. СССР-м инароднэ артист, Социалистическэ Иофшлалэм и Лыхъужь.

Аужырэ илъэсхэм В. Тихоновыр нэмыкклэ актер цлэрылохэм афэдэу боевики, банкири, бизнесмени кинолентэхэм «ашыхъугъэп», кырагъэблэгъагъэми ыгуклэ ыштагъэп. Зэрипэсыжыгъэп искусствэ «псынклэу» модэм тетэу агъэпсыгъэ.

Ар кызырэтхэмытыжыр зыгу кыемыагъэ зышлэщтыгъэ цыфхэм ахэтын фаеп. Тихоновыр цыфхэм егъашлэм агу илышты, апэблэгъэщты, шлулэгъоу фашлыгъэм фэдэу шлэжыри клэсэщтэп.

ШЪАУКЪО Аслангуаш.

Отчет-хэдзын конференциехэр
АКІУАЧІЭ ЕТЫГЪЭУ ІОФ АШІАГЪ

Джырэблагъэ ОАО-у «Адыгга-зым» ипрофсоюз организацие от-чет-хэдзын конференцие илагъ. Ащ илофшлэн хэлэжыагъэх пэублэ проф-союз организациехэм ялыклогъэу нэбгырэ 60. Конференцием зэрэщыагъэунэфыкыгъэмклэ, ар зыщылагъэр Урысыем профсоюз-хэр зыщызэхашагъэхэр илъэс 90-рэ ыкли ОАО-у «Адыггазыр» кызызлуахыгъэр илъэс 50 зы-щыхъурэ уахътэм тефагъ. Конфе-ренцием хэлэжыагъэх ООО-у «Адыгрегионгазым» ыкли ОАО-у «Адыггазым» ягенеральнэ дирек-торэу Сергей Колесниченкэр, жизнеобеспечениемклэ Адыгэ республикэ профсоюз организацие итхъаматэу Кэстэнэ Аскэр, Адыгеим ипрофсоюзхэм я Феде-рация социальнэ-правовой зэфы-штыкыгъэхэмклэ иотдел ипащэу Ирина Семеновар, предприятием ипрофсоюз объединение итхъаматэ-ныбжыкклэ Иофхэмклэ игуадзэу Анна Беспаловар.

Профсоюз организацием 2004-рэ илъэсым кышыцублагъэу 2009-рэ илъэсым нэс Иоф зэришлагъэм ехыллэгъэ отчет кышылыгъ ащ итхъаматэу Николай Поповым. Уплэккы-ревизионнэ комиси-иом Иоф зэришлагъэм ехыллэгъэу от-чет кышылыгъ ащ итхъаматэу, ОАО-у «Адыггазым» ибухгалтерэу Елена Рыжовар.

Николай Поповым кышылыгъэ докладым зэрэщыхыгъэунэфы-кыгъэмклэ, отчет палъэм кы-кклоцл профсоюз комитетым ана-хъэу ыналэ зытыригъэтыгъэхэм ащыщ коллективнэ ззэгъыныгъэм кыдылгытэщтыгъэ социальнэ фэгъэклогъэныгъэхэр ыкли гаран-

тиехэр гъэцкклэжыгъэнхэр. Илъэ-сищ палъэ илэу ар аштэгъагъ ыкли ащ ыгъэнафэщтыгъ предприятием ипащэхэмрэ профсоюзым хэтхэм-рэ азыфагу илэ социальнэ-Иофшлэн зэфыштыкыгъэхэр.

Джащ фэдэу социальнэ хэбзэ-лахыр зыщагъэнэфэгъэ ыкли соци-альнэ страхованием исистемэ зыщызэхъокыгъэ лъэхъаным пред-приятием илофышлэхэм санаторнэ-курортнэ шлыкклэ ялэзэгъыным иамал ягъэгъотыгъэным ыкли зыгъэгъэпсэфыгъэным, джащ фэдэу ялофышлэхэм яклэлэцыкыгъэхэм гъэ-мэфэ лъэхъаным япсауныгъэ гъэпы-тэгъыным ехыллэгъэ Иофыгъохэр зэшлохыгъэнхэм яшыпкхъэу Иоф дашлэщтыгъ. Социальнэ страхова-ниемклэ Фондым ишлуагъэкклэ зэ-клэ ны-тыхэу кыкклэлэгъу гъэхэм яклэлэцыкыгъэхэм гъэмэфэ лъэхъа-ным языгъэпсэфын дэгъоу зэхэ-щэщтыгъ. Предприятием илофы-шлэхэр ыкли ахэм яклэлэцыкыгъэхэр хы Шлуцлэ Лушъом Лут поселкэу Джубгэ, санаториехэу Пятигорскэ, Кисловодскэ, Ессентуки, Железно-водскэ, Псыфабэм, Налчык ыкли Геленджик адэтхэм япсауныгъэ ащагъэпытэнэу агъаклоштыгъэх.

Заом ыкли Иофшлэнэм яветеран-хэу предприятием шылажыжэхэрэм ренэу аналэ атырагъэтыштыгъ, япенсиехэм ягъусэу ахэм ахъшэ Іэпылэгъу аратыштыгъ. Текло-ныгъэм и Мафэ ехъуллэу предпри-ятием испециалист ныбжыкклэ-хэр чанэу ахэлажыжэщтыгъэх Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм афэгушлогъэным ехыллэгъэ Ио-фыгъохэм.

Отчет палъэм кыкклоцл УФ-м энергетикэмклэ и Министерствэ

инаградэхэр кыатыгъэнхэм пае нэбгырэ 15 ыкли ФНПР-м ина-градэхэр кыафэгъэшшоэнхэм пае нэбгырэ 47-рэ профсоюз комите-тым ыгъэлэгъуагъэх.

Докладым итегушылэн хэлэ-жыагъэх жизнеобеспечениемклэ Республикэ профсоюз организацие-м итхъаматэу Кэстэнэ Аскэр, ПЭУ-у «Гиагинскрайгазым» идиректорэу Елена Грицевич, ООО-у «Адыгрегионгазым» ыкли ОАО-у «Адыггазым» ягенеральнэ директорэу Сергей Колесничен-кэр.

Зэхэщэн Иофыгъохэм зафежъэ-хэм, апэрэащлэ хадзыгъэх предпри-ятием ипрофсоюз комитет хэтыштыгъ. Нэужым ащ итхъаматэу иклэрыкклэу хадзыжыгъэ Нико-лай Поповыр, ащ игуадзэу агъэнэ-фагъ Елена Родионовар, казначееу хадзыгъ ОАО-у «Адыггазым» ибухгалтерэу Елена Рыжовар.

Ащ ыуж нэмык Иофыгъохэм атегушылагъэх. Аухэсыгъ объединеннэ профкомым 2010 — 2014-рэ илъэсхэм Иоф зэришлэщтым и Программэ, хадзыгъэх профко-мым ипрезидиум ыкли ревизион-нэ комисиим ахэтыштыгъ. Уры-сые Федерацием и «Нефтегаз-профсоюз» илэщты я 5-рэ зэфэсым хэлэжыжэхэу нэбгыри 5 агъэнэ-фагъ. Объединеннэ профсоюз организациер Адыгэ Республикэм юстициемклэ иорганхэм иклэ-рыкклэу (юридическэ лицэу) ащыгъэтыжыжыгъэным ехыллэгъэ унашъо ашыгъ.

Александр ЯКОВЛЕВ.
ООО-у «Адыгрегионгазым»
игенеральнэ директор
иупчлэжыгъэу.

Мэкъумэщ хъызмэтыр

Теуцожь районым анахь хъызмэтшлэпэ тэрэзэу, илъэс къэс лэжыгъэшхо къэзыхыжъэу итыр Джэджэхаблэ шы-зэхэщэгъэ фирмэу «Синдика-Агро» зыфиорэр ары. Мыщ иагроном шъхьалэр Тыгъужь Нурбий. Ар къызэрэхъуагъэр ижыкълэ къыщегъэжагъэу чыгулэжъ унагъоу щыт. Ежъ къэзымылэжъгъуэ ятэжъэу Рэмэзанэ колхозхэр зы-зэхэщэхэм апэу хэхагъэхэм ащыщыгъ, нэужымы 1937-рэ илъэсым колхоз тхьамэтэгъэу, а лэжъаным лэжыгъэу къа-хыжыгъагъэр афэмыгъэ-тылжыжъэу, цыфхэм атефэ-жыгъэ натрыфыри афылуа-

рыкълуагъ, ащ хэжъоныгъэхэр фишлэзэ мэлэсэу, мэлэжъэ, ятэжъэу Рэмэзанэрэ ятэу Юнысрэ яонджэкъ машло ыгъэкълуасэрэп, лофэу зыпылтыгъэхэр лъегъэкълуатэ Тыгъужь Нурбий.

Кубанскэ агроуниверситетыр 1985-рэ илъэсым къызеуухым агрономэу Иоф ышлэнэу ригъэ-жэжъагъ. Зы лэжъанэ ферме-рэуи щытыгъ, хъызмэтшлэпэу «Рассветым» иагроном шъхьэ-лагъ, джы фирмэу «Синдика-Агро» иагроном шъхьалэ. Къэлогъэн фаер мы клалэм ыгу-рэ ыпсэрэ етыгъэу илофшлэн зэригъэцаклэрэр ары. Тэ губгъо Иофшлэнхэр зыщыжъотхэ

хыжыжъэрэм, зичэзыу губгъо Иофшлэнхэр игъом анахь охъ-тэшлэхэм зэрэщызэшлуахы-хэрэм Тыгъужь Нурбий илахышлу ахэлъ, бэмышлэу ащ

ГЪУНЭПҚЪАКІЭХЭР АШТЭХ

мышыжъэу, ежъ тхьаматэм афаригъэщэжымы, япчъэ-лупэхэм афылуагъэжышты-гъэу къаотэжы. Рэмэзанэ заор къызежъэм ащи, къы-гъэзэжыгъэп.

Ащ ыкъоу, синыбджэгъу-щтыгъэу, пэсашэу зидунай зыхъожыгъэ Юнысэу (Ала-хым джэнэтыр къырет) мы ыпшэкълэ зигугъу къэтшыгъэ агроном клалэм яти шэлэфэкълэ чыгуым ылэ хэлъызэ къыхыгъ. Икълэлэгъум лэжъэкълэ къызэ-рыкълуагъ, зыфагъазэрэр ыгъэ-цаклэзэ къыхыгъ, механизиро-ваннэ хьамэм, былымэхъо фер-мэм, комплекснэ бригадэм яла-щэу щытыгъ, кладовщикэуи къыхэкълыгъ. Ахэм ялъэуж

лэжъанхэм ренэу ахэм тахэ-хъэшъ, тэлэжъу жьонэкълэ агрегатхэм, лэжыгъэр хэзыл-хъэхэрэм, лэжыгъэ шъхьалэу коцыр Лузыхыжырэ комбайнэ-хэм зэрахэтыр. Кълэкълэу къэллон хъумэ, чэчи мафи, гъэмафи кълмафи илэп. Ренэу губгъом ит, ащ гушлуагъуи насыпыгыи хегъуатэ. Бэ зымылоу, бэ зышлэрэ клэлэ шъэбэ рэхъатэу, шыпкъэныгъэрэ пытагъэрэ зыхэлъхэу щыт. Къоджэдэхэ-ми лъытэныгъэ фашы. Ащ фэшыхъат райсоветым инаро-днэ депутатэу зэрэщытыр.

Непэ Джэджэхаблэ дэт фир-мэу «Синдика-Агро» чыгу-лэжынымыклэ ищытхъу зэра-лорэм, лэжыгъэшхо къызэри-

гушылэгъоу дытиагъэр мышкыклэлэкълэ.

— Джэджэхаблэ фирмэм иконторэ дэтми, ащ ичыгухэм язакъоп тылэжыжъэр, Гъо-бэкъуае, Нэшъукъуае, Красно-гвардейскэ районым яжъо-кълуплэ гектар 3700-рэ тэгъэла-жъэ, — ело ащ. — Мыгъэ коц гектар 1200-рэ лутхыжыгъ. Гектар тельытэу центнер 50 фэдиз къытхыжыгъ. Гектар 500 хъэу тилагъ, гектар пэпчъ центнер 47-рэ къытыгъ. Гъэрекълэ тиофшлагъэхэр ащ нахь дэгъугъэх. Гушылэм пае, коцым гектар пэпчъ центнер 55-рэ къытхыжыгъагъ. «Ла-верда» зыфалорэ комбайнэ-хъу 13 ти. Нэмыкл техникэки

тызэтегъэпсыхъагъ, зи тызы-фэныкълэу щылэп. Джары зичэ-зыу губгъо Иофшлэнхэр агро-техникэ пэрытым къызэрило-рэм тетэу зэшлотхынхэ зы-клэтлэкълэрэр. Уарзэр тыу-гъоигъэп, ар комбайнэхэм къызэхаупклатэзэ хыпкъым къыхатэкъожы, чыгъэшлу папкълэу члэтыжъухъабыгъ.

Корр.: Дэгъугъэ тыгъэгъа-зэрэ натрыфымрэкълэ Иофшлагъэу шъуилэхэм ягугъу къыт-фэшлыгъэмэ.

Т.Н.: Натрыф гектар 450-рэ тилагъ. Ятлонэрэ илъэс хъугъэу ар тэгъэбагъо. Утыжыгъэм тельытагъэу тонн 1607-рэ хьамэм къытехъагъ. Фаехэм ки-лограммыр сомипллыкълэ афи-тэтхыкълэ. Тыгъэгъэзэ тонн 700 къэтложыгъ. Ахэр зы-тельыгъэхэр ащ лъыпытэу тыжъожыхы, бжыхъасэхэр ащытшлэжыгъ. Бжыхъасэ гек-тар 2000-м ычылпэкълэ, 2650-рэ тпхыгъэ. Ащ шыщэу 2000-р коцы. Ар планэу тилагъэм гек-тар 800-клэ нахыб. Гектар пэпчъ аммофос килограмм 70-рэ дыхэтлэхъагъ. Чылапхъэу дгъэфедэгъэхэр апэрэ, ятлонэрэ репродукцие зилэ коц лъэп-кышлэхуэ «Москвичым», «Но-тэм» ыкли «Краснодарская-909»-м афэдэх. Джы тибжы-хъасэхэр дахэу къызэлъы-хэкълыгъэхэу, алырэгъу шхуан-тэу губгъохэм арыубгъуа-гъэхэу къэтэухъумэх.

Корр.: Къэрсэбаным икъэ-Іэтынкълэ шъуилофхэр сыдэу щытхэ?

Т.Н.: Гектар 900 тыжъонэу щытыр, тыжъогъахэр гектар 700. А къэнэжыгъэ тлэкълум бэ едгъэкъудыйжыштытэп. Жъо-нэкълэ агрегатихэм чэчи мафи Иоф ашлэ. Ощхым тызэпигъэ-угъэшъ къызэрэтегъушъыкълэу Иофшлэнхэм тафежъэшт, мэфэ зытлушыкълэу тыухышт.

Корр.: Тракторхэм атесхэм, лэжъэкълэ пэрытэу шъуилэхэм, гъэхъэгъэ шлагъохэр зилэшлагъэхэм ацлэ къытфелоба.

Т.Н.: Сигуапэу ягугъу къэ-сшын. Лыбзыу Аслъан опы-тышхо зилэ механизатор. Хы-ныгъом илъэхъан комбайнэхэм лэжыгъэр къакищыгъ, бжы-хъасэр халъхъэ зэхъум етлу-пшыгъэу чылапхъэр дищыгъ. Тимеханизаторхэу Жакълэмы-кълэ Рэмэзанэрэ Гъонэжыкълэ Юнысрэ зызэблахъуэз, Амери-кэм къыщашыгъэ еутэкълэ аг-регатым чэчи мафи Иоф рагъа-шлэзэ бжыхъасэхэр халъхъа-гъэх. А нэбыритлур ящысэте-хышлэу Гышъ Шумафи, Жакълэ-мыкълэ Аскэри, Шэуджэн Юри ятракторхэм Иоф арагъашлэ, чэчи мафи амылэу къэрсэба-ныр къалэты.

Корр.: Зичыгу Іахъхэр шъулэжыжыжъэрэм сыда бэджэн-дыпкълэу яшъутырэр?

Т.Н.: Чыгу Іахъ пэпчъ лэ-жыгъэ килограмм 400-рэ тыгъэгъэзэ дэгъэ литрипшлэрэ ятэты. Лэжыгъэу къыхахырэ ежъ шъхъадж зыфаер ары — коцми натрыфми ятэты.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: **Тыгъужь Нурбий.**

Псауныгъ

ІЭЗЭГЪУ УЦ НЭПЦІХЭР КЪАТЕМЫХЪАНХЭМ ПАЕ

Іээзгъу уц нэпцхэр е шапхъэ-хэм адимыштэу, ищыкълэгъэ технологиер къыдэмыллы-тагъэу къыдагъэкълыхэрэр, зигъо икълыгъэхэр цыфхэм алъымылэсынхэр къэралыгъом инэшлэгъу ригъэкълэрэп, ренэу ащ лъэплъэ. Росздравнадзорым Адыгэ Республикэмклэ и Гъэlorышлэлэ ипресс-къу-лыкълэу къызэрэхигъэщырэмклэ, а Иофшлэныр мыхэм япшъэ-рылъ шъхьалэ, сыда плэмэ ахэм афэдэ «Іээзгъу уцхэм» цыфым ипсауныгъэ зэрар рахын алъэкълышт.

Гъэlorышлэлэм Іээзгъу уц-хэм языхтэ ыуплэкълэу хъумэ зэрыгуазэрэр Федеральнэ за-конэу «Іээзгъу уцхэм афэгъэ-хыгъ» зыфилоу 1998-рэ илъэ-сым аштагъэр ары. Іээзгъу уц нэпцхэр, шапхъэхэм адимыш-тэхэрэр къыхэгъэщыгъэнхэм пае аптекахэр, Іээзгъу учрежде-ниехэр ауплэкълэхэ зыхъукълэ, мыхэм, гъэlorышлэлэм испе-циалистхэм, аклэгъух Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымыклэ и Мини-стерствэ, хэгъэгъу кълэу Иоф-хэмклэ Министерствэм ялофы-шлэхэр.

Гъэlorышлэлэм ипресс-къулыкълэу къызэритырэмклэ, 2009-рэ илъэсым имэзи 10

къыкълэу мыхэм аптека 31-рэ ауплэкълэгъу. Іээзгъу уц нэпцл ахэм ащыщ горэм къычла-гъотагъэп, ау зэрэбгъэфедэн фэе уахътэр икълыгъэу Іээзгъу уц лъэпкъ зэфэшъхъафи 8 къахэкълыгъэти, ахэр къафэзы-щагъэхэм (поставщикхэм) ара-рагъэтыжыгъ.

Росздравнадзорым Адыгэ Республикэмклэ и Гъэlorы-шлэлэ мазэ къэс зэфэхысыжъ ешлы республикэм иаптекэхэм, Іээзгъу учреждениехэм ащашэ-рэ, ащэгъэфедэрэ Іээзгъу уцхэм языхтэ фэгъэхыгъэу. Гъэlorышлэлэм, Іээзгъу уцхэр рес-публикэм къезыгъэолэрэ орга-низациехэм ыкли ахэр къыдэ-зыгъэкълыхэрэм зэпхыныгъэ зэдырял, уплэкълунхэм ялъэ-хъан Іээзгъу уц нэпцл е зигъо икълыгъэ Іээзгъу уц къыхагъэ-щыгъэу щытмэ, ахэр нэужым зэрагъэкълэжыжыгъэхэр Іээзгъу уцхэр къыдэзыгъэкълыхэрэм ыкли ахэр республикэм къезы-гъэолэрэ организациехэм къа-ушыхъатын фае. Нэмыкл реги-онхэм, нэмыкл аптекахэм а Іээзгъу уцхэр аратын амылэ-кълыным пае ахэм афэгъэхыгъэ къэбарыр гъэlorышлэлэм исайт рагъахъэ аптечнэ орга-низациехэр ащ щыгуазэ хъун-хэм фэшл.

Гъэlorышлэлэм испециа-листхэм къызэрэхагъэщы-рэмклэ, мышкълэ Иофшлэным — Іээзгъу уц нэпцхэр, бгъэфэ-дэ мыхъужыштыгъэр къыхэгъэ-щыгъэнхэм ыкли ахэм афэгъэ-хыгъэ къэбархэр зэлыгъэлэ-сыжыгъэнхэм — нахь шлуагъэ къызитыштыр ыкли ар нахь Іэшлэх зыхъуштыр аптечнэ уч-реждениехэм, псауныгъэр къэ-ухъумэгъэным исистемэ хэхъэ-рэ учреждениехэм зэкълэми ком-пьютерхэр икълэу фэдизэу ялэхэу, ящыкълэгъэ хъумэ, Интернетыр къызфагъэфедэн амал агъо-ты зыхъукълэ ары. Арэуштыр щымытмэ, Іээзгъу уц нэпцлэу е зигъо икълыгъэу зэклагъэ-кълэжыгъэхэм къарыкълуа-гъэм, ахэр агъэкълэжыжыгъэ-амыгъэкълэжыжыгъэм фэгъэ-хыгъэ къэбарыр чыплэхэм, а Іээзгъу уцхэр зэкълэжыжыгъэ-жыжыгъэхэм, къанэсыжыныным охътэ шлуагъэ ехы. Ащ фэдиз уахътэм къыкълэу сыд а Іээзгъу уцэу мыхъунэу алъытагъэхэм арыкълорэр, сыдэуштыр ар ууплэкълушт? Бэ мы Иофым узэгупшысэнэу, Иоф зыдэп-шлэнэу джыри хэлъыр. Непэрэ уахътэм диштэрэ техникэ амал-хэр щылэхэмэ, ахэр зэкълэ нахь зэшлохыгъошлу хъуштых.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэ.

Теклоныгъэм ия 65-рэ илъэс ипэгъокI

ДзэкIолI Щытхъум иорденищ Хэгъэгу ззошхом кыщызылэжыгъэ М. М. Гоцэкъор кызыхъугъэр непэ илъэс 90-рэ мэхъу

Ззо гъогоу кыкIугъэр

Непэ, тыгъэгъазэм и 12-м, дзэкIолI Щытхъум иорденищ кызыфагъэшъошэгъэ Гоцэкъо Махъмудэ кызыщы-хъугъэ къуаджэу Лъэустэнхъаблэ лыхъужьым исаугъэтэу цагъэуцугъэр кызыщызылауахышт цIыф зэхэхъашхо шыIэшт.

Хэт шыца Гоцэкъо Махъмудэ? 1919-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 12-м Теуцожь районым шыщ къуаджэу Лъэустэнхъаблэ кызыщыхъугъэ. НыбжыкIэ дэдэу колхозым IофшIэныр щыригъэ-жыагъ. Хэгъэгу ззошхом кымыжъзэ дзэм къулыкъу шышIэнэу ащэгъ.

Советскэ-фин заом ыкIи Хэгъэгу ззошхом ахэлэжыагъ. СССР-м итыгъэкхохъэпIэ гъунапкъэ щыригъажьы, заохэм ахэтэу Москва нэсыгъ ыкIи ащ

ыуж пыир зэкIэзыфэхэрэм ясатырхэм ахэтэу фашистхэм якъэлэ шъхьалэу Берлин дэхьагъ. Къалэхэу Брест, Смоленскэ, Москва, Курскэ ащыкIогъэ заохэм, Польшэр шъхьафит зышIыгъэхэм, псыхъохэу Днепрэ, Вислэ, Одер зэпызычыгъэхэм, Германием ихьагъэхэм ахэтэгъ. Шыудзэм хэтэгъ, шхончэо полкым къулыкъу шыхьыгъ, саперыгъ. Лыгъэшхоу заом щызэрихьагъэм осэин кыфашиIи, адыгэ кIалэм дзэкIолI Щытхъум иорден истепенищ кыфагъэшъошагъ.

Советскэ Союзым и Лыхъужь фагъадэу, заом щигъэхьагъэхэм апае наградэ лъапIэу кыратыгъэхэр ыбгъэ кыххэжыуыкIэхэу Гоцэкъо Махъмудэ якъуаджэ кыгъэгъэжыгъэ. ПэгъокIы-

гъэри фэгущIагъэри бэ. Охътабэ темышIэу колхозым щылэжъэныр ригъэжъэжыгъэ. Ащ ыуж къалэу Краснодар дэт заводэу Сединым ыцIэжэжэрэм щылэжъэныр ригъажьы, илъэс 40 Iоф шышIагъ. Ащи щытхъоу кыщыхыгъэр макIэп.

Лыхъужьыр къалэу Краснодар бэшIагъэу щэпсэуми, икъуаджэ, илахьылхэр щыгъушхэрэп. Патриотическэ IофшIэнэу зэшIахырэм чанэу хэлэжъэ.

Непэ ащ ыныбжэ илъэс 90-рэ мэхъуш, тилъэпкъ гъэзет иредакция ыцIэжэ мэфэ рэхьатыбэхэр къекIунхэу, ыгукIэ рихъухэрэм ыIэжIэ лыIэсэу бэрэ псэунэу тыфэлъао.

ДзэкIолI кызызэрыкIо лыхъужь

Адыгэ Республикэм шыщ къуаджэу Лъэустэнхъаблэ тыгъэгъазэм и 12-м 1919-рэ илъэсым кызыщыхъугъэ дзэкIолI кызызэрыкIо лыхъужьэу Хэгъэгу ззошхом кыххэкIыжыгъэ адыгэ кIалэу Гоцэкъо Махъмудэ. Бэрэ еджэныр кIалэм инасып къуыбытыгъэп, ятэ имыIэжъэу илъэс 13-м итэу кызынэм янэ IэпыIэгъу фэхъуным фэшI IофшIэныр ригъэжыагъ. «Кавказ» зыфиIорэ колхозэу къуаджэм щызэхъащэгъакIэм шыкуаоу хахьы, военкоматым дзэм зэрашхэшт повесткэр кыфырахыфэ колхоз шыжэ цыкIум рылэжыагъ.

Заом ыпэрэ илъэсхэм ныбжыкIэхэр ягуапэу дзэм кIоштыгъэх. Ащ сэнэхьат гъэ-нэфагъэхэр щызэрагъэгъотынхэ алъэкIыштыгъэ, цIыфхэм лыгъэныгъэу къафашIырэм хигъахъоштыгъэ ыкIи анахъэу къоджэ пшгъашхэм анаIэ къатыраригъадзэщтыгъэ.

ИлъэситIо къулыкъур щыхьэнэу лъэустэнхъаблэ кIалэр дзэм кIогъагъэми, илъэс кынибл кыщыгъэкIон фаеу хъугъэ. Окопхэм адэлъэу зэопIэ чIыпIэхэу хьадгъур ренэу зыщызекIоштыгъэхэм уахътэу ащигъэкIуагъэр макIэп.

Полкым ишкол мээу заулэрэ зыщеджэ нэуж, Махъмудэ Карельскэ перешейкэм заоу щыкIуагъэхэм ахэлэжэн фаеу хъугъэ. Хэгъэгу ззошхом сержантэу Гоцэкъор зыщыхъагъэр хэгъэгум итыгъэкхохъэпIэ гъунапкъ ары. Ар зыхэтэгъэ ротэр Брест пытапIэм шылагъ ыкIи я 4-рэ дзэм иштаб кыгъэгъунаштыгъэ. Адыгэ кIалэм ренэу игъусагъ Краснодар шыщ иныбджэгъоу Ваня Устименкэр. Заом иапэрэ мафэхэм ахэр зэгокIынхэ фаеу хъугъагъэ. Гоцэкъор дзэм иштаб ипашцэу генералэу Сандаловым дэжэ

ащи, къалэу Гомель нэсэу къэгъэлъэгъорэ картыр кыратыгъ ыкIи емыжэгъахэу пшгъэрылэ кыфагъэуцугъ штабыр кызызекIакIо зыхъукIэ сигнальщикэу иIэнэу.

— Джыри зы дзэкIолI гъусэ шIи, танкеткэм шъутысхьы, чIыпIэхэр зэкIэ дэгъоу къэшъуплэхьэх, — кыраIуагъ адыгэ кIалэм. — Пыир зыдэщылэ чIыпIэр кызыхъужыгъэщыкIэ, ащ ылъэныкъокIэ гъэзагъэу ракетэр къэшъутIупщымэ тиартиллеристхэм пыир зыдэщылэ чIыпIэр яжъугъэлъэгъуэз шъушIы.

Махъмудэ ыгъэшIагъоштыгъ: «ТичIыгу шыщ зы Iахьы пым етымытынэу тагъэсагъ, сыда джы къэхъугъэр, тызэкIэжIон фаеу зыкIэхъугъэр».

Сыдигъуи зэрэхъабзэу, приказым хэти тегущыIэн фитэп. Пшгъэрылэ кышфашIыгъэмэ, бгъэцэкIэн фае. Танкеткэм нэбгыритIур тетIысхьы ежыгъэх, башэрэ мыкIохэу пый самолетхэм бомбхэр кызыщырадзыхьхэрэ чIыпIэм ифагъэх. Мэзым зыхагъэбылэхьан алъэкIыгъ. Пчыхъэм риублэгъугъэу нэмыщхэм ятанкхэр ыкIи ахэр зэрыс автомашинэхэр зэуж итхэу къахIохэу алъэгъугъэ. Апэ ит танкым ыгукIыIу тес фашистым Iупэпщынэм зыгорэхэр кыригъаIоштыгъэх. ГушIом зэрихъэхэу, зэкIэ къафэнэжыгъэм фэдэу Европэр кIин къащымыхъоу зыштэгъэхэ пыйдзэхэр тыхэгъэгу ичIыпIабэхэм кыарыхъэщтыгъэх.

Ащ фэдэр апэрэу зылэжъугъэ адыгэ кIалэм фэмыщыIэу иавтоматкIэ Iупэпщынэм къезгъэIорэ пый дзэкIолIыр танкым кыриутэхыгъэ ыкIи ащ лъыпытэу пыйдзэу къахIорэм ылъэныкъокIэ ракетитIу ытIупщыгъэ. Махъмудэр игъусэ кIалэмрэ кыныбэ алъэгъуэз пцэшIуащэу пым тидзэхэм

атыратакъорэм ерагъэу кыххэкIыжыгъэх.

Брест кышегъэжыагъэу Подмосковьем имэзхэм анэс пым заохэр рашIылэхэзэ тидзэхэр кызызекIакIоштыгъэх. Хылыгъэу къауIэгъэ Гоцэкъор госпиталым чIэфэ, ащ кызыщелазэхэкIэ я 2-рэ гвардейскэ шыудзэ корпусэу генерал-майорэу Л. М. Доватэр зипашхэм хэфэ.

Заом дзэкIолIым щызэпчырэ гъогухэр лыхъужь шIапIэхэу щытхэми, кыххэкIы ахэм сыд фэдэ награди къакIэмыкIоу. Орденхэр анахьыбэрэ кызыщаратхэрэр текIонгъэ кызыщыдахьэр атакхэр зэхъащэ ыкIи ащ ишIуагъэкIэ дзэхэм япашхэмрэ дзэкIолI кызызэрыкIохэмрэ гъэхьагъэу ашыгъэхэр гъунафыгъэ зыхъухэкIэ ары. 1944-рэ илъэсым а 1-рэ Белорусскэ фронтым танкхэр зыхэт десантэу зехищгъагъэм я 21-рэ гвардейскэ сапер батальоным исержантэу Гоцэкъо Махъмудэ хэтэу дзэкIолI кызызэрыкIом кыфагъэшъошэрэ апшгъэрэ наградэхэмкIэ лыхъужьыныгъэу зэрихьагъэр хагъэунэфыкIыгъ.

Бэдзэогъум и 30-м, 1944-рэ илъэсым псыхъоу Вислэ зэпачэу зырагъажьэм штурмовой отрядэу ежхэм яшIонгъоныгъэкIэ нэбгырэ 25-рэ зыхэхьагъэм, пыир пхъашэу къаюштыгъэм, паромымкIэ тидзэкIолIхэр бэрэ зэпыраштыгъэх.

Титанкхэр зэрыкIонхэу къашIошIырэ гъогухэм нэмыщхэм щылычым хэшIыкIыгъэ гъучIыч псыгъоу одыджын цыкIухэр зыпышIагъэхэр щыратэкъухъэщтыгъэх. Ахэр амылэгъухэу танкхэр захыхъэхэкIэ, катокхэм къаришэ-кIыти, къэуцунхэ фаеу хъуштыгъэх. Тидзэхэм саперхэр агъахIоштыгъэх ащ фэдэ гъучIыч къахьынэу, ащ ишIуагъэкIэ ар зыфэдэр зэра-

гъэшIэнэу фэгъгъэх. Апэрэу агъэкIуагъэхэм зи къадэхъугъэп. Гоцэкъом игъусэгъэ нэбгыритIур къауIагъэх. Ятлонэрэ кIогъум пшгъэрылэу афашIыгъэр къагъэцэкIагъ. ГъучIыч метрэ заулэ адыгэ кIалэм кыпиупкIи, штабым къафыхыгъ. Ащ фэдэ лыгъэу кыххэфагъэм фэшI Гоцэкъо Махъмудэ дзэкIолI Щытхъум иордену ящэрэ степень зилэр кыфагъэшъошагъ.

Адыгэ сапер кIалэм къалэу Радом иекIолIапIэхэм лъэсы-дзэм ыкIи танкхэм апае агъэ-федэрэ лагъымэ 15 къащигъоти, къэмыонхэу ышIыгъ. Ащ фэшI дзэкIолI Щытхъум иордену я 2-рэ степень зилэр кырапэсыгъ.

Пстэуми дэгъоу ашIэ саперыр зэ нахъ зэрэхэмыукъорэр. Заом иаужырэ илъэс ищылэ мазэ, етIанэ имэлылфэгъу мазэ ячэщитIу Гоцэкъом пым илагъымэ 55-рэ зыкIи хэмыукъоу къэонхэ амылэгъкIынэу ышIыгъэх. Лагъымэхэр пым зычIылэхъэгъэ чIыпIэм ащ кIоцIырыкIыпIэу афашIыгъэхэмкIэ тисоветскэ танкхэр Берлин езэрэгъэкIуштыгъэх, ахэм ашхъэхэм атесхэм ащыщыгъэх пстэуми ящыкIэгъэ саперхэри.

Лагъымэхэм зэралыхъурэмрэ автоматымрэ ылыгъэхэу Гоцэкъо Махъмудэ Рейхстагым зэкIэ иэтэжхэр кызызэ-пикIухьагъэх. ЕтIанэ Берлин пэмычыжэ къалэу Потсдам игъунагъоу пым чIылэхъэгъэ лагъымэхэр зэкIэ къэмыонхэу зышIыгъэхэм ащыщыгъ. А къалэр агъэнэфэгъагъ текIонгъэ кыдзэыхыгъэ хэгъэгухэм яправительствэхэм япашхэм яконференция щызэхъащэнэу. А къалэр ары адыгэ кIалэм дзэкIолI Щытхъум иордену апэрэ степень зилэр кызыратыгъэр.

Заор заухым къэзгъэгъэжыгъэ дзэкIолI кызызэрыкIо лыхъужьэу инаградэхэмкIэ Советскэ Союзым и Лыхъужь фагъадэрэм зэрэкъуаджэу пэгъокIыгъагъ. Охътэ башэ темышIэу зыхэтэгъэ колхозым щылажъэу ригъэжъэжыгъэ. Ащ дакIоу поселкэу Яблоновскэм ихьанэ-гъунахэм пым ащычIитIэгъэ лагъымэхэр къэмыонхэу кычIэхыгъэнхэм Iоф дишIагъ. Ащ ыуж къалэу Краснодар дэт заводэу Сединым ыцIэ зыхьырэм илъэс 40 щылэжыагъ. Акционер объединение «Седин-маркет» зыфиIорэм ипашхэм заом иветеран лыхъужь идахэ бэрэ аIотагъ, шIухьафтын лъапIэхэри кыфафашIыгъэх.

ИлъэсипшIым ехъугъ Гоцэкъо Махъмудэ ишхъэгъусэ идунай зихъожыгъэр. Лыхъужьым ыкхохэр ыкIи ахэм къапыхъуагъэхэр арых анахэ гушIогъо инэу джы иIэхэр. Лыхъужьхэм якраевой организациеу зыхэтэм ныбджэгъоу щыриIэхэми бэрэ аIокIэ. Обществэнэ-патриотическэ IофшIэнэу зэшIуи-хырэри макIэп. Ащ фэшI Гоцэкъом медалэу «За выдающийся вклад в развитие Кубани» зыфиIорэр краим иадминистрация ипашэ кыфигъэшъошагъ. Адыгэкъалэ ицIыф гъэшIуагъэу зэрэщытыр къэзгъэгъэфэрэ тхылыри кыратыгъ.

Непэ тилъапIэу Гоцэкъо Махъмудэ кызыхъугъэр илъэс 90-рэ мэхъу. Ащ фэшI тигуапэу тыфэгущIо ыкIи ТекIонгъэшхом ия 65-рэ илъэсэу хэдгъэунэфыкIыштым ипэгъокIэу псауныгъэ пытэ иIэнэу тыфэлъао.

Кронид ОБОЙЩИКОВ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэштбый.

АВТОБУС къэуцуплэм, къалэм АидэкIыгъо дэжъ, Андзаур Iут. Бэп цыфэу автобусым ежэрэр. Нэбгырэ зытIуш. Зэшхъэгъусэ лIыжырэ ныорэ, студенткэ пшъашъ, ащ лIы хэ-кIотэгъэ хъазырэу чэф дэхэклае зилэу гушыIэгъу зымыгъотырэр ягъус.

Шым зырызэу къэуцуплэм Iутхэм адэгущылэ шIоигъоу зафигъэзагъ, ау зэкIэми хъэтэпэмыхъ къашыгъ, ар шъхакIо ышIыгъэу ыIуи зэкIэми за-кыфигъэгъусагъ, нэужым нахышIу-жыхэу ежъ изакъоу ышъхъэ рыгушы-лэжэу ригъэжагъ.

Шопэн хъумэ, ащ гушыIэгъу ищы-кIэгъагъэп. Ежъ фаэмэ упчIэхэр зэре-тыжыхъ, джэуапыри хъазырэу зыди-лIгъ.

Сыдми игъунэгъу Тимофееу ыгу хэз-

къитысхъ, къуаджэм окIожьымэ уздэ-щэжыи, — бзылфыгъэ макъэу къэ-лугъэр инэIуасэу къышIошIыгъ.

Андзаур нахъ гуфалпъэу машинэ апч егъэчъэхыгъэм зеплэм, икIэлэгъу шIу-лэгъуштыгъэу Симэ къышIэжыгъ.

— Ора ар, Сим, сыкIожьынэу ары симурадыгъэр, ау сыкIэгъожыгъ, пчы-хъэшхъэ автобусым сыкыдэкIожьын сэлэ.

— Сыд пае пчыхъэ нэс автобусым уежэшта, сэ чылэм сэкIошъы сэкIо, сыдкIэ укысэхылыгъэIына, сыхъат-ныкыокIэ унэгъэсыжыи.

Андзаур тIэкIу зырилъэшхуэхэу ри-гъэжагъ. Ащ псынклэу Симэ гу къы-лIытагъ.

— Сыда Къэгъэзжэмэ япху уилъэ-гъункIэ ошъына?

— КъэсэшIэжыи, ятIонэрэ мафэм къэбгыкIи, ут тедзэжыгъэу къызыс-фэхыжыи, «хъау, пIысхыжышIтэп, ар тэркIэ Iэуж орэхъу» — ослэгъагъ.

— Адэ а Iэужыр сэ джыри сIыгъ, марышъ илъэс щэкIырэ тфырэ хъу-гъэшъ сыкыежэ.

— Хъау шъыу, ар сэмэркъэу хъунэп... ОшIэжыи оры апэ дэкIогъагъэри, — къэгъэзжэуагъ Андзаур.

— Адэ егъашIэм сыожэщтыгъа? О Къэгъэзжэмэ япху угу хэпкIагъэу ухэтыгъ.

— Шыпкърэ плочтмэ, оры, Сим, си-апэрэ кIэлэгъу шIульэгъугъэр, оры сы-гукIи спсэкIи сызыфэагъэр, ау, адыгэ-мэ зэралоу, «Лабэрэ Пшызэрэ тазэф-агъ», о зы пчыхъэзэхыхъи блэмыгъэ-кIэу, кIалэхэр пфызэрэукIэу укыашъоу

лъэкIыштыр насып дах, шIульэгъу къабз. АI-анасын, а кIэлэгъу лъэхъа-нэу зигугъу сшIыгъэм къыгъэзжыи-нэу шытыгъэмэ, мылькыу сIэр зэкIэ ястыштыгъэ... Ары, зэмкIэ бизне-сым тычэфэу тыхэт пшIошIышт, ау ар ауштэу шытэп: зым зыр ешэжыи, зым зыр ылтэкIмэ гушIоу зычIыгъышIт. Ти-щылэкIэ зэкIэ телъэшбогъэ шылакI. А зыкызырэдгъэлагъорэм фэдэу тыгу-хэри чэфэу къызышIошIыгъэшI, унэмэ тазэрхыжыгъэу шъорышIыгъэр зытетэ-хыжыи, плонэн хъумэ, шъорышI шыла-кIэм тезыгъ.

— О-уи-уи, арыми ош нахъ насы-пышIо шымыIэу сэ слочтыгъэ, джы мы къаплэхэрэу къызыгурылонхэ слэкIырэп!

— Сэ къызыгурыIуагъэр зы, Андзаур, мылькыу арэп насыпыгъэр, шыпкърэ, мылькыу уимыIэуи ушIыдэн плэкIышIтэп. Насыпыгъэр шIульэгъу дахэр ары. Унэм уилошIэн уфэчэфэу уикIэу, укы-кIожьми, уишIульэгъу угуIээз укы-фэкIожэу. Сэ тIури синасып кыыхы-гъэп.

— Арэп, Сим, философ шыпкърэ ухъугъэмэ сшIэрэп.

— Зэу, Андзаур, зедгъэжагъэкIэ гу-къэкIыж дахэмэ тахэгъэхъаж. ОшIэ-жыа, Андзаур, къулыкIуи укыкыжы-гъэу, сэри сыпшэгъэ зидэмыкIоу, апэрэу тишIульэгъу шъхъаихыгъэу ты-кызырэкIолIэгъагъэр...

Гътхэпэ мээ дахэм, тIум тизакъоу, ландыш къэгъагъэмэ...

— Ар сэри непэ къызынэсыгъэм сыгу исхын слэкIырэп. КIэлэгъу шIу-лэгъум нахъ IэшIу тыдэ кыпхын. Ащ ыуж хэт ышIагъ зы гъогу тIуми тызэ-дытемыхъанэу... Джа IофышIэ узыда-гъэкIогъэгъэ район гулчэм уикIодагъ. Кыппалухагъэр тхъапша!

— Кыспалухагъэми тишIульэгъу сыфэшпыкыагъ.

— Сим, «Iугъо пымыкIэу машIо стырэн» аIо, о уишIэгъэу гулсэхэр арых зэкIэри къызыпыкIыгъэхэри, узигъусагъэ пэпчъ къэзыIотагъэхэри.

— Кысэшъугъухэти кыспаль-хъагъ. Ныбджэгъуныгъэм блэкIэу та-зыфагу зы илгыгъэп... Сэ бэрэ уишIу-лэгъу сыкыежагъ, ау...

— Оры апэ дэкIуагъэри, уздэкIуа-гъэри а «уиныбджэгъумэ» ашыштыгъ.

— Адэ сызэрэмыщэщтыр сшIээ, мыдрэ шIу сызылэгъурэми зыхэзгъэ-кIыштыгъа?

— УзэрэдэкIуагъэмкIи укIэмыгъожъ, сэ аш фэдиз мылькыу остыштыгъэп, ащ фэдэ шылакIэми тыпчыжыштыгъэ.

— Зато, шIу слэгъурэм сыкIэры-сыштыгъэ.

— Сим, къэмыIу, о укIалээз мыль-кум, шыIэкIэ IэшIум уясэгъагъ, ащ сэ ухэсшыжыи слэкIыштыгъэп. ЕтIани сэ сыкыоджэдэс, о къалэм уесэгъагъ. Къуаджэм удэсынэу укыеуцалIэщты-гъэп. Арышъ...

— ШIу плэгъурэмкIэ пшыIэри джэ-нэгъу кыпшышхыштыгъ.

— Угу къэмыгъау, ау ар зыфэIуагъэ-хэр ош фэдэнхэ фаехэп.

— АрынкIи хъун, — тIэкIу чэфын-чъэ хъугъэу апэрэу бзылфыгъэм кы-дыригъэштагъ.

— ТыгушыIээз тымышIахэу къуа-джэм тыкысэхыжыгъ. Шъуаджэ уIус-щэжыштыгъ? Хъау, сыда слорэр, а Къэ-гъэзжэмэ япху тыкыберлэгъуи, Ала-хъэм ешI кытпIухыштыгъ. Модэ къэ-гъэзжэгъум уицызгъэкIын...

— Дэгъу, тхъауегъэпсэу, еблагъ сIоми, ори укыблэгъэщтэп, сэри...

— СыкыблэгъэнкIи мэхъуба. Ащ сэ боу сыкыежагъ...

— Хъау, ар ищыкIэгъэжэп, ар блэ-кIыгъэ Iоф. Тхъэм хэти псауныгъэрэ насыпырэ кырет. ХъаркIэ!

— ХъаркIэ! — машинэм лъэшэу кырыригъэтхуэз ошIэ-дэмышIэу кыгъази, псынклэу къогъупэм къокIо-дэжыгъ.

Бензин кIочIамэр гукъэкIыжэу Ан-дзаур кыфигъэнагъ.

ОЖЪ Аскэрбий.

Сыкыежагъ уишIульэгъу

Р
а
с
с
к
а
з

гъэкIыгъэм кышцежыи, ащ фэдэм зэ-рэхъу хабзэу, къэралыгъо политикэм-кIэ кыухыжыгъ.

Апэ къэуцугъэ автобусым зэхэдз ымышIэу ихъагъ, ащ лIыжыри ныо-ри зыдыуиштыгъэх. Пшъашъэмрэ Ан-дзауррэ кыIунагъэх.

Андзаур дэхэклаерэ мы къэуцуплэм къэкIолIэжыи. Есагъ. Зыдэщытыр автобус уцуплэми, ащ итIысхъанэу ыгу екIурэп. Ахыщэу ытыштыр къехылыгъэ-кIэу арэп, ау «попутнэм» есагъ. Къа-лэм кыдэкIэу икъуаджэу ЕкIэнае кIо-жырэп бэ.

Ежъ кIэлэгъаджэу илъэс пчъагъэ-рэ а къуаджэм Iоф щидылагъэшъ бэмэ къашIэжыи, къэмыуцоу блэкIырэр зы-рыз дэд, ари гу къылъабытэмэ ары. Мары непи зэсэгъэ къэуцуплэм дэжъ щыт. Илэ ыIэгъынэп, ыIэгъына зыфэп-Iэтырэр умышIэу — машинэу блэчъ-хэрэм, зэкI плэми хъунэу, япчыхэр шIуцIэх, зи арыплэгъорэп.

Къэуцуплэм зыIутым охътэ дэхэклае тешIагъ. Зы машини къэуцурэп, непэ мэфэ мыгъон фае.

ТIэкIу-тIэкIуэз ышъхъэ емыкIу фи-лэгъужыгъу ригъэжагъ.

«Хъайнапэ блэкIырэм хъэтэпэмыхъ сашIэу «попутнэм» сежэу сытетыныр. Вокзалым сыкIонышъ, цыфы фэдэу тынчэу автобусэу къуаджэм кIорэм сыдэкIожьын... КIалэм тхъапшырэ кысыIуагъа гъогуи «сIэ Iэтыгъэу» сы-темытынэу. Ежъ имашинэкIэ автобу-сым емыжэу сищэжыштыгъ, ау сэ сесагъ. Есэрэр... — кIо хъугъэ адыкIэ къэсы-мыIожьыми...

Згъэзжынышъ вокзалым сыкIон. Шыпкърэ, джыри автобусыр зыIукIы-щтым охътэ дэхэклае иI, ау вокзалым сычIэсын, гъэзет е журнал къэсщэфы-нышъ, седжэу сышчысын...»

Андзаур теубытагъэ хэлъэу гъогуи зэпырыкIынэу ежагъэу зы машинэ шъабуу къэуцугъ.

Машинэм ежъ блигъэкIынэу къэу-цугъ шIошIи, Андзаур икIо ригъэхъугъ.

— Андзаур, сыкыепшIэжырэба,

— КъэпIощт о! — Андзаур маши-нэм итIысхъагъ.

Машинэм нэбгырабэ ис шIошIыгъ, (апч шIуцIэхэм уагъэлъэгъуа хэт исы-ми), ау Симэ изэкъуагъ.

Машинэр зэрэжэжыгъэм тетэу Симэ кнопокэм телункIагъ, музыкэ шъа-бэм салоныр зэлIыштагъ.

— Олахъэ пкIыхъ дахэм фэдэм уиса-лон, джэнэтым фэд.

— ЗымкIэ ащ дебгъэштэнкIи хъун, ау...

— Сыда ори «богатые тоже плачут» зыфалорэм фэдэу джыри шыкIагъэ горэ уила? ЗэрэзэхэсхыгъэмкIэ, къалэм унэ зэтет шыуиI, нэмыкI унэхэри уилэх аIуагъ, алорэр шыпкърэмэ, уимашинэшъ пшысэм фэд.

— МылькукIэ зи сызчыкIэ щыIэп плэми хъуштыгъ, ау...

Андзаур бзылфыгъэ дахэм игушыIэ зынэсырэр ымышIэу джыри зэпиутыгъ.

— Олахъэ сыкыоплэмымэ, Сим, ош нахъ баирэ нахъ насыпышIорэ шымыI. Мары сэ сыкIэлэгъэгъэжэу кызырэкIу, кIо сыкандидат педнаук, хэгъэгум къы-шашIырэ машини сIэлэп. КIо, шыпкърэ плочтмэ, зы дэгъугъэ схэлъ — зыми сехъуапсэрэп — къэзлэжырэп сэхы-жыи, сисабыхъэми тIэкIу садэлэпыIэн сэлэкIы.

— Ош нахъ насыпышIо щыIэп, Ан-дзаур, зыдэпшIэжырэп нахъ.

Мыскърэ къышIыгъэ ыIуи, бзылф-ыгъэу ар къэзыIуагъэм ынэгъу кIэплээн ихъисапэу къызызэплэкIым, Симэ ынэпсыхэр кызыречъагъэхэр ылъэ-гъугъ.

— Е-е-е, сыда къэхъугъэр, кысэ-мызгъыхэрэр бзылфыгъэ нэпсыхэр ары, — ар ылоуэ икIэдэжыбэ платыку къабзэу ут зытетэжыгъэр кырихи бзылфыгъэм фишчыгъ.

— Хъау, ищыкIагъэп, сэ сIыгъ... Ан-дзаур, къэошIэжыа о япшIыкIуэзнэрэ классым уисэу, сэ ябгъонэрэ классым сисыгъ, кIымафэ горэм сытефи спэ-лгыр кыччы зэхъум платыкуу кысэп-тыгъагъэр, ар джыри сIыгъ.

пчэгум укылыдыкIэу уитыгъ. Сэ егъа-ши, о ар дэгъоу ошIэ, еджаплэм сычIэ-сыфэ а къэшъо мыгъом сыхэзэгъагъэп ыкIи сыкыэкIуагъэп.

— Хэт сыкыдашъоми оры сэ сыгу илгыгъэр.

— Ар сыдэуштыгъэ сшIошъ хъуныгъа, зэзакъо гу тесшIыхыи шъхъаныгъупчъэм сыкызеплэмым, Казбек ыIаплI уилъэу, угушIоу зыгорэ фэлIуагъэзэ укыда-шъоштыгъэ. Илэ фыжыитIоу пшъэм къэшIэкIыгъагъэхэр непи сынэгъу кIэт. Сэ дунаим сытет-сытемытми ащ дэ-жыи пшIэщтыгъэп, пшIэнэуи уфэагъэп.

Джащ дэжыи оркIэ сыгу иутыгъ, сигъаши сыкышIэрымыхъажыи нэу исхъухъэгъагъ ыкIи ар згъэцэкIагъэ... Ау сыд ар оркIэ нахышIу хъугъэ нахъ нахъ дэи хъугъэп, нахъ баеу Мыекъуа-пэ дэсым удэкIуагъ, узэрэфаеу опсэу, къалэм удэс. Сэ сыд — къуаджэм сы-кыдэнагъэу сыдэс. Шъхъадж Тхъэм ынатIэ ритхагъэм рэкIо.

— Хъугъэ, Андзаур, а гукъэкIыж хылыгъэмэ ауж тигъэкI. ГушIуагъоу ти-лагъэхэр тыгу къэтэгъэгъэкIыжы... Сэ сшымыгъупшэжырэп кыиосIон: къэо-шIэжыа, тыкомсомольцэ пэрытхэу чы-гъэшIур колхоз хъасэмэ ахэттакъо зэ-хъум. Сыдэу лъэхъан чэфыгъуагъа ар?! Картошкэр дгъажэмэ, ар тшIолэшIоу тхылыпIэмэ къатетхыз тшхыжыгъэ... Е-е-е, ар сыдэу гушIогъо-чэфыгъо лъэхъаныгъа? Ар IэшIоу непи сыгу кы-дэоежыи...

ОшIэжыа сIэ пIыкIагъэхэр убгъэ фабэ дэлъхэу, картошкэр къэуукъэбзымэ сыжэ кыдаплъхъэзэ сызэрэбгъашхэ-щтыгъэр? А картошкэм нахъ IэшIу сы-кызэхъуи сшхыгъэп, хотя, мафэ къэс плэми хъунэу ресторанмэ сашчэхэ.

— Ар блэкIыгъэ Iоф, Сим.

— Ар умыIо, блэкIыгъэм кыты-ригъэзжыи ылтэкIыштыгъ.

— Андзаур, сэч нахъ тхъэжъ шымы-Iэу оIо, арыба? Ары, мылькыу дэхэклае сыугъоигъэ, сызыфаер непэ кысIэкIэ-хъан слэкIыштыгъ, сщэфын слэкIышты-ри бэ, ау симыIэр, сщэфыни симы-

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлыкъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэр, Шапсыгъэр, хэхэс адыгэхэр

Адыгэ шъуашэм нахь дахэ мэхъужьа!

ИжыкIэ кыщегъэжъагъэу тятэж мафэхэм ИофыгъошIу бэдэдэ дунаим шызэрэхъагъ, кIо, ТхьэмкIэ шыкур, а Иофыгъо шIагъохэр, икIоу яфэшъошэ уасэ непэ афэтымышIышъуи, тшыгъушпэхэрэп, тиныбжыкIэхэм шIу ядгъэлъэгъуным, агъэлапIэу дгъэсэнхэм тапыл.

Лъэшэу гукъао мэхъу загъорэ «сыд тятэжхэм шIоу алэжыгъэр, зы унэ дахи кIыгъэхэу адыгэхэм кIахъхыкIэ. Ащ фэдэ зылохэрэп адыгэхэм ягъогуанэ шымыгуазэхэр, титарихъ фэмынэуасэхэр, тишIэныгъэлэжхэм, IэкIыбым кIыкIыгъэхэу адыгэхэм кIахъхыгъэхэу тарихытххэм, дипломатхэм, дзэзещэхэм тилъэпкIэ ицIыфыгъэ лъагэ, ащ лIыгъэ-пытагъэу хэлым, ичIыгужэ шIульэгъоу фырилэм, ишъхъафитыгъэу паетыпсэ ытыныр апэ ригъэшъэу зэрэщытыгъэм кыраIуалэщтыгъэхэр, ахэм кIатхыжыгъэхэр зымышIэхэрэп ары. Лъэшэу гукъао мэхъу ахэм афэдэхэр зэрэтихэр.

Адыгэ лъэпкIымы дунэе цивилизациям иIахъ макIэп хильхъагъэр. Зы лъэпкIэ горэми непэ еплъэгъулIэрэп цыфшэн-хэбзэ зэхэтыкIэ шIагъоу адыгагъэкIэ тызаджэрэм фэдэ, тилъэпкIэ кыыхыгъэ шъошэ дахэр нэмыкI лъэпкIэхэм аштагъ. Бэ а лъэныкъомкIэ къэпIон плъэкIыштыр. Лъэшэу сигъэгъушIуагъ гъэзетым къэбарэу кIысхыгъэм:

Къэбэртэе-Бэлыкъарым и Президентэу КъанэкIо Арсен ИофтхъэбзакIэм кIэщакIо фэхъугъ — адыгэ лъэпкIэ шъуашэм и Мафэ гъэуцугъэнэу къэджагъ. Джар Иоф дэгъу дэд. Тхьаегъэпсэу ащ фэдэ гукъэкI-гулытэ шIагъо кызыкъозыхыгъэ тилъэпкIэгъу Iушыр. «А мэфэ лъапIэр тилэ хъумэ, сэ сшъхъэкIэ адыгэ цыер сшыгъэу ИофшIапIэ сыкъэкIошт», — кыщиIуагъ лъэпкIэ культурэм зегъэужыжыгъэным иIофыгъо-хэм заштытегушыIэгъэхэ зэлукIэм.

— Президентым ИофыгуакIэу кырихыжъагъэр цыфхэм гуапэ ащыхъугъ, чылагъохэм кIэлэджакIохэм лъэпкIэ шъуашэм имэфэхэр ащызэхашхэу рагъэжъагъ, ащ фэдэ мафэхэм ныбжыкIэхэм къакIоу ащыгъ шъуашэм гушIуагъо хагъуатэу концертхэр рагъэкIокIых, лъэпкIэ тарихымы инэкIубгъохэм заштыгъэгуазэ, конкурс зэфшъхъафхэр зэхашх. ИчIыгу, илъэпкIэ, къэралыгъошхор шIу алъэгъоу кIэлэ-гъуалэхэр пIугъэнхэм-кIэ ащ фэдэ Иофтхъэбзэ-шIур Iэпы-IэгъушIу ин дэдэ зэрэхъуштыр нафэ. Дэгъугъ адыгэхэр зыщыпсэурэ республикэ пстэу-ми — Адыгеими, КъIЦР-ми — а ИофыгуакIэм ащыдырагъэштэгъагъэмэ.

(Тикорр.).

Абхъазыми Адыгэ Хасэ щыI

Адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ ижыкIэ зы лъапсэ кызыррэтэкIыгъэхэм шымыгъуазэ тицIыфхэм ахэтын фаеп. ЛъэпкIитIум язэкIошныгъэ лъэхъэнэ кIынхэми къащагъэ-шъыпкIэжыгъэ, лIэшIэгъум ехъурэ кIогъэ Урыс-кавказ заом яшъхъафитныгъэ паетыпсэу зыгуагъэх. Лъыгъэчъэ заом кIельыгъэхэм ащыщыбэм хы кIыбыр — Тыркуер псэупIэ афэхъугъ, адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ хымэ чIыналъэхэм ащызэдэпсэух, ныбжыкIэхэр кызыррэтэх, унагъо зэдэшIэ, зэдэлажъэх, зэдэджэх, бзитIури дэгъоу кызыфагъэфедэ.

Цыфыгъэр чIэзынэгъэ грузинхэм ягъунэгъу абхъазхэм заом кызырарашыIлэм адыгэ кIалэхэр яшIоигъоныгъэкIэ абхъаз кIошхэм агоуцохи, пIым зэдэзугъагъэх, абхъазхэм яшъхъафитныгъэ къаухъумагъ.

Непэ абхъазхэм къэралыгъо шъхъафит зэрIэр лъэшэу тигуапэ, зэблэгъэныгъэр тапэки зэрэдгъэпытэщтым тыфэлэжэн фае. Ткъош Абхъазым шIыкIакIэу ыгъэпсырэм адыгэхэри хэлажъэх. КъБР-м, КъIЦР-м, АР-м ащыщ кIалэхэр Абхъазым шпэсэух, ахэм унагъохэр ашIагъэх, адыгэ кIалэхэм абхъаз пшъашъэхэр шъхъэгъусэ къафэхъугъэх, адыгэ пшъашъэхэр абхъаз кIалэхэм адэ-кIуагъэх. Зэгурэлох, зэдэлужыкI. Абхъазым Адыгэ Хасэ щызэхъагъ, ащ нэгъыри 100-м ехъу хэт. Джыри нэгъыри 200 фэдиз хэхъанэу тхылъхэр агъэхъазырыгъэх. ЛъэпкIэ Иофыгъохэм язехъан нахъ агъэлъэшы.

Абхъазым щылэ Адыгэ Хасэм итхъаматэу Бешто Аслан джырэблагъэ тызылукIэм кытфилотатэ Адыгэ Хасэм иIофшIэн зэрэзыхишэрэр, игухэлымурадхэр зыфэдэхэр. Ащ кызырIуагъэмкIэ, общественнэ организацием игугъу дахэкIэ ашIы, ИофышIухэр

елжыкIых. Анахъ Иоф шъхъа-Iэу ылъытэрэр тилъэпкIэгъэхэу IэкIыбым шы-Iэхэм тыбзэ, тикультурэ алэкIэмызынымкIэ амалхэр зехъэгъэнхэр, хэкужыым къэкIожыныу фаехэм яшIуагъэ арагъэкIыныр ары.

ТыкызытегушыIэрэ Хасэм ныбжыкIэхэм афэгъэзэгъэ къутамэу иIэм ипашэр Щэрыу Астемыр. Аши ипшъэрылхэр гуетныгъэ иIэу егъэцакIэ. КъБР-м, КъIЦР-м, АР-м яныбжыкIэхэм язэныбджэгъуныгъэ нахъ гъэлъэшыгъэным ишъыпкIэу дэлажъэ, абхъазхэмрэ адыгэхэмрэ язэкIошныгъэ кыухъумэгъэнымкIэ шIуагъэ кызытыщт Иофыгъохэр янэплъэгъу зы мафи рагъэкIырп.

ИофышIоу ылэжыкIэхэрэм къакIэкIуагъ Абхъазым и Адыгэ Хасэ джырэблагъэ Дунэе Адыгэ Хасэм зэрэхагъэхъагъэр.

ХУТЭ Аминэнт.

Щэрджэскал.

ШIогъэшхо зыпылэ тхылэ

Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм икIэлэ шъхъаIэу Налшык дэт тхылэ тедзапIэу «Эльбрус» зыфилорэм Темыр Осетием — Аланием наукэхэмкIэ изаслуженнэ ИофышIэшхоу Къун Николай монографии кыщыдэкIыгъ. «Культура и быт моздокских кабардинцев в XIX и начале XX века» — джары а ИофшIэгъэшхом тилъэпкIэгъу шIэныгъэлэжыкIэр зэреджэгъэр.

Тарихълэжхэмрэ этнографхэмрэ язакъоп а ИофшIагъэр зыфэгъэхъыгъэр, адыгэхэм якультурэ, ящылэкIэ-псэукIэ, яэтнографии зышIогъэшIэгъонхэм а тхылъыр къашъхъапэщт. Ащ нэмыкIэу Н. Къуным имонографии приложениеу игъусэри специалистхэмрэ тарихыкIэ зыкIасэхэмрэ лъэшэу ашIогъэшIэгъоныщт, ащ гушIыгъэхэр шызэхъугъагъэх, мээдгъу адыгэхэу наукэмрэ культурэмрэ яхъасэ хьалэлэу шылажъэхэрэм алъэкъуацIэхэри рагъотэщтых.

ХЪУАДЖЭКЪО Хъарун.

КIыш Мухъэдин — тIапэрэ академик

Налшык. Къэбэртэе-Бэлыкъарым илъэпкIэ музей тыгъэгъазэм и 4-м республикэм ина-роднэ сурэтышIэу КIыш Мухъэдин иIэшIагъэхэр кызыща-гъэлъэгъорэ выставкэ кыщы-зэлъахыгъ. Ащ художник цIэ-рылом исурэтхэу 100-м ехъу кы-щагъэлъагъо. Мухъэдин ытхы-гъэхэм ащыщхэу «Хэкум уфэ-зэщыныр», «Си Андалузи», «ЧIыпIэ хьалэмэт» зыфилорэ ИофшIагъэхэм къауатэ ежэ КIышыр кызыщышъугъэ чIы-налъэми, непэ зыщыпсэурэм афырилэ шIульэгъур.

Мухъэдин лъэшэу егъэгумэкIы тыкъэзыуцухъэрэ дунэе дахэр ухъумагъэ зэрэхъуштым. А гу-шIысэр гъэшIэгъон дэдэу исурэт-хэм къахэшы.

АдыгэлIым ыныбжэ илъэс 70-рэ зэрэхъурэм фэгъэхъыгъэ къэгъэлъэгъонэу игупсэ кIалэ шызэхашагъэм цыфыбэ шы-зэблэкIы. Мыщ ыпалокIэ чъэпы-огъум и 6-м Москва Художест-вэхэмкIэ Урысыем и Академиеу дэтым (РАХ-м) и Президиум изэфэс шылагъ. Ащ кышыгу-шыIэзэ, Академием ипрезиден-тэу Зураб Церетели кыIуагъ тичIыпIэгъу сурэтышI шъэ-джашъэу КIыш Мухъэдин РАХ-м

идействительнэ членэу зэрэхадзыгъэр. Лъэшэу гушIуагъо КъБР-м, Адыгеим, КъIЦР-м яхудожник-хэмкIэ апэрэу Урысые академи-ем иакадемикэу Мухъэдин зэ-рэхъугъэр.

А гушIогъо зэхэхэм Зураб Церетели гулытэ лъагъу кы-фашIыгъэм пает КIышым кы-щыфэгъушIуагъ, псауныгъэ пытэ иIэнэу, гъэхъэгъэшхохэр тапэки ышIымэ зэригуапэр кыриIуагъ. ИскусствэхэмкIэ академием зэраштагъэм шыхъат фэхъурэ тхылъымрэ тамыгъэмрэ ащ Мухъэдин кыригыгъэх, акаде-мик шъуашэри зыщыригъэлъагъ. Ащ фэдэ осэшхор къакIэкIуагъ джырэ сурэт искусствэм зегъэ-ужыжыгъэным иIахышхоу хильхъэрэм, ушэтынхэу ышIы-хэрэм, тыхэгъэгуи, нэмыкI кIэ-ралыгъохэми къэгъэлъэгъонхэу ащызэхашхэрэм.

— СэркIэ лъэпIэ дэд РАХ-м кысфисшIыгъэ гулытэр, — кыщиIогъагъ а зэфэсым КIыш Мухъэдин, — сырэгъушхо акаде-микыцIэр кызырэрсауыгъэм, цыхъэу кысфашIыгъэр къэз-гъэшъыпкIэжыныным сыгу еты-гъэу тапэки сыфэлэжъэщт.

ТАБЫШЪ Динар.

Адыгэхэм яижырэ Iорыуатэхэр УджыпIэ Iуашъхъэм

Хъудымыжэ Iуашъхъэм дэкIуаи, ащ чы-ем шыхильэшъуагъ. ЗычъыекIэ, ар чэщил-мэфиблэрэ кызушыжыштыгъэп. Саусы-рыкIо шыоу блэкIызэ, Iуашъхъэм чыеу-тель ХъудымыжыкIэ кыльэгъугъ. Благъэу екIуалIи еджагъ, ау кыфэгъэушыгъэп.

— Сэ о пфэшъуашэр осшIэн, — ыIуи, СаусырыкIо чыеу шылэ ХъудымыжыкIэ зэкIоцIипхэгъ.

Чэщил-мэфиблэ зэчъые нэуж Хъуды-мыжэ кызушыжыгъ. Къызыдэплъыем ышъхъагъ лIышхоу итыр кыльэгъугъ.

— СаусырыкIу зыфалорэр ора? — еупчIыгъ аш.

— Сэры, — ыIуагъ СаусырыкIо.

— СыкъэтIэтэжэ, ащ фэдэ лIым ра-шIэрэп.

— УстIэтэжын сызыфаер кысфеп-шIэштмэ, — ыIуагъ СаусырыкIо.

— СфызэшIокIынэу шыгIмэ кыпфэ-сшIэшт.

— ПфызэшIокIышты. Хылушъом укIо-нышъ, Iанлгъэм из шыгъу тэмашъхъэкIэ кысфэпхышты.

— Кыпфэхъын, — ыIуагъ Хъуды-мыжэ.

— Мээ пIалтэ осэты. Сэ мы Iуашъхъэм сыкышчыошхэщт. Шыгъур кIэлхъэу укы-зысыжыкIэрэм «икъугъ» сэлIофэ ууджышты цыгъу Iанлгъэр птэмашъхъэ зэрэтелъэу.

— Сыуджын, — ыIуагъ Хъудымыжэ. — Iанлгъэр тыдэ кIысхышты?

— Мо чыгаем уеуцолIэнышъ, кы-хэпшIыкIышты. Итамэ теплхъанышъ, хы-лушъом укIошт.

ГушыIэ кыригыгъэти, СаусырыкIо Хъуды-мыжыкIэ кыпIэтэжыгъ. Чыгаем еуцуалIи, Хъудымыжэ ащ Iанлгъэ кыхиуIуыкIыгъ, ар ытэмашъхъэ тырилхыи, гъогу техъагъ.

Мазэ тешIагъэу Хъудымыжэ кыгъэгъэ-жыгъэ, Iанлгъэм изэу шыгъу тэмашъхъэкIэ кынынгъэсыгъ.

— Джы ууджышты, — ыIуагъ Саусы-рыкIо.

Iанлгъэр ытэмашъхъэ зэрэтетэу Iуашъ-хъэм теуцуи, уджынэу фежъагъ Хъуды-мыжэ, зэпимыгъэу чэщил-мэфиблэ уджыгъэ.

— Икъугъ джы узэрэуджыгъэр, — ыIуагъ СаусырыкIо чэщил-мэфиблэ зытешIэ нэуж.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр БРАНТИЭ Казбек.

Лъэпкъ искусствэр — тибайныгъ

Аш фэдэ концертхэр тишыклагъэх

Адыгэ Республикэм имузыкальнэ культурэ шыцэлъашлэрэ пчынаоу, оредусэу, мэкъамэхэр зэзыгъафэу Лыбызу Аслъан Адыгеим шыщ артистхэр игъусэхэу джырэблагъэ Москва концерт кыщитыгъ. Тигъэзетеджэмэ ялъэлхэр кыдэтлътэ-хэзэ, пчыхъэзэхэхэр Москва зэрэшыклагъэм, тимузыкальнэ культурэ зызэриушомбгъурэм къатедгъэгущыиэ тшоигъоу Лыбызу Аслъан тылулагъ.

— Купышхо тыхъоу Москва тыклогъагъ, — кьеуатэ Лыбызу Аслъан. — Адыгеим и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ хэтхэу скрипкэмкIэ оредышхохэр къезыгъа-Юхэрэр, фольклор ансамблэу «Жыгур», ансамблэхэу «Налмэсыр» «Ошъутенэмр» яартистхэр, оредылохэу Нэгъуцу Сэидэ, Эльдэрэ Айдымыр, Нэныжъ Айдымыр зипэщэ къэшъо купэу «Гуфитыр», нэмыкIэхэри тигъусагъэх.

— **Купышхо шухъоу гъогу чыжъэ шъуте-хъаныр кышхохыллэкIыгъэба?**

— Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министертвэ автобус этегъэпсыхыгъэ кытити, нэбгырэ 50 фэдиз тыхъоу Москва тыклогъагъ. Лъэшэу тафэраз Москва тезыгъэблэгъагъэхэм. Ахэр тилъэпкъэгъух, Урысыем икълэ шъхьалэ Юф шашIэ, лъэпкъ музыкальнэ культурэм мэхъэнэ ин раты.

— **Программэу Москва кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр?**

— Москва дэс тилъэпкъэгъумэ тызырагъэ-благъэм мэзишым кыкIоцI программэм Юф дэтшIагъ. КIэу тыусыгъэ мэкъамэхэр программэм хэдгъэхъагъэх. Пчыхъэзэхэхэр ТIэшъу Светланэрэ БрэнтIэ Муратрэ Москва шыцэрэ-шагъ. ХьакIэшэу «Космосым» тиконцерт гъэшIэгъонэу шыкIуагъэу сэлъытэ.

— **Москва кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр?**

— **Москва кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр.**

— Концерт пэпчэ тишгъыпкъэу зыфэтэгъэхъазыры. Москва нэс узыкIокIэ кыиоплърэ цыфмэ яшIоигъоныгъэхэри кыдэтлътэнхэ фае. Концертыр къэттыгъэ залым чIэхсэр къэтэджыхэзэ къашхохэу фежъэщтыгъэх. Ар тэркIи гушIуагъоу шытыгъ.

— **Концертыр кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр?**

— Джэгъу шымышIэу укычIамыгъэкIыжы-щтэуи кытэзылуагъэхэми талулагъ. ХьакIэ-шым ичIэхъапIэ шыцэхэтгъэгъэ джэгум нэмыкI къэтымылэтэжыштытми, Москва кышхохыгъэу лъэгъагъэр бэ. Дискэу кыдэдгъэкIыгъэм кIэу дгъэхъазыргъэ программэр тет. Дискыр нэбгыри 10 пчыагъэмэ ащфыгъ.

— **Концертыр кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр?**

— **Концертыр кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр.**

— Адыгэмэ язакъоп концертым шытлгъэ-

гъугъэхэр. Лъэпкъ зэфэшхъафхэр чIэсыгъэх. Москва дэхэу тиныбджэгъухэм янIосэ урыс-хэри пчыхъэзэхэхэм къэкIогъагъэх. Тилъэпкъ искусствэ кыкIэупчIэщтыгъэх. Тикъашхохэр зылыгъэгъухэр кыттыгышIукIыхэзэ тхьа-шъуегъэпсэу кыталоужыштыгъ.

— **КызырэгъурулуагъэмкIэ, шъуезыгъэблэгъагъэхэр кIэгъоужыгъэхэп.**

— Тэ Москва тыклонэу, концерт игъэкIотыгъэ кышхохыгъэу амал икъу тилэп. Ар къа-гурулуи, тезыгъэблэгъагъэхэм гъунэ имылу тафэраз.

— **Аслъан, тимузыкальнэ искусствэ лъы-гъэкIотэгъэным, тилъэпкъэгъухэу Лыбызу хэ-гъэу цыIэхэм нахъыбэрэ талыIэсыным, концертхэр Москва, Санкт-Петербург, нэ-мыкIэхэми ащыцэхъагъэхэм афэшI сьда анахъэу гъэцIэгъэ фаеу пльытэрэр?**

— Нурбый, ар упчIэ кьин. Тимузыкальнэ культурэ лъыдгъэкIотэным пае культурэмкIэ Министертвэм имызакъоу, лъэкI зилэхэр Iэпылэгъу кытфэхъухэ тшоигъу. Тэ музыкэм тыфэлэжъэщт, республикэм ишъытхэу ядгъэлэщт. «Узэкъотмэ — улъэш» пкIэнчъэу цыфмэ ало-рэп. Гъогу утэхъаным ыпэкIэ мылкъоу пIэкIэ-лътым мэхъанэ имылу тIорэп. Москва програм-мэу кышхохыгъэу лъэпкъ искусствэм епхыгъагъ. Оредхэр адыгабзэкIэ къалуа-гъэх, урысыбзэр кыхъэдгъэхъагъэп. Тыбзэ Мос-ква шыцэхъадгъэхы, нахъ дэгъоу зэрагъашIэ тшоигъуагъ.

— **Музыкэу кыжыгъэулуагъэр, оредэу кон-цертым цылугъэхэр шъытхэу лъагъэм дештэ-хэба?**

— Мыекъуапэ, тикъауджэхэм оред дэй къа-шхохыгъэу зымы джырэ нэс кытилуагъэп. Москва дахэу кышхохыгъэу лъэпкъ искусствэ кышхохыгъэхэр зеришIыхэрэм шыд-гъэгъозагъэх. «Къашхо» — джары типрограм-мэ ыцIагъэр. «Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэх-хэхэр илъэс къэс Мыекъуапэ шыцэхъагъэх. Ащ фэдэ концертхэри тишыклагъэх. Тилъэпкъ, ти-республикэ тэ тымыгъэлапIэу хэта зыгъэлъ-пIэщтыр? Зышхохыгъэхэм узэкъоуцон, зыгор-хэр зэфэшIэжыгъэхэм пльэкIын фае. Илъэсы-кIэу къэблэгъагъэм фэгъэхыгъэ концертхэр мы мафэхэм зэхэтшъэщтых.

— **Шъуигъухэлъхэр кыжыгъэулуагъэр, оредэу кон-цертым цылугъэхэр шъытхэу лъагъэм дештэ-хэба?**

— Тхьауегъэпсэу.

КIэлэцIыкIумэ яфестиваль

Ипылэгъу уафэхъумэ, кыиотэжыштых

КIэлэцIыкIумэ яхудожественнэ творчествэ фэгъэхыгъэ республикэ фестивалэу «Шаг навстречу» зыфиорэр Мыекъуапэ шыкIуагъ. Адыгеим и Къэралыгъо филармоние сэ-къатныгъэ зилэ КIэлэцIыкIумэ шыцэлукIэхы, кIэу концертным хэлэжыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр фестивалым хэлэжыгъэр КIэлэцIыкIумэ къафэ-гушIуагъ, шлоу шыIэр къадэхъунэу афиуагъ.

ТэхъутэмыкIэе районым шы-щых Къэдэ Асыет, Стелла Симо-нян, МэзыужэкIэ Айдымыр, Лъэп-цэрышэ Рэщыдэ, НакI Айдымыр. Фестивалыр ашIогъэшIэгъонэу кIуагъэ, шысэ зытырахы ашIоиг-гъомэ акIырыплъыгъэх. Ежъхэми хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр кы-дахыгъэх.

Адыгэ Республикэм ЮфшIэным-кIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэ-хэмкIэ иминистрэу Наталья Ши-роковар фестивалым чанэу хэлэ-жыгъэмэ афэгъушIуагъ, шIухъаф-тынхэр афишIыгъэх. КIэлэцIы-кIумэ ар гушыIэгъу зафэхъум ащытхъугъ.

Сэкъатныгъэ зилэ КIэлэцIыкIумэ яшIэныгъэ хагъахэу зэрэшIоигъор Н. Широковам хигъэунэфыкIыгъ.

Зым ытхьакIумэ жъажэу зэхехы, ятIонэрэм ынэхэр мэузых, яшэнэ-рэр уз зэфэшхъафмэ агъэгумэ-кIы. КIэлэцIыкIумэ япсауныгъэ кыкIычыгъэми, обществэм ишы-кIэгъэ цыфых. Физкультурэмрэ спортымрэ апылгынхэу, япсау-ныгъэ агъэпытэнэу фаех. Худо-жественнэ творчествэр ящыкIэгъэ шыпкIэу алыгътэ. Оред къалоэз, усэхэм къаджэхэзэ яшIэныгъэ ха-гъахэу.

Сыд фэдэ сэнэхъат кыхахышты-ми, шыIэныгъэм КIэлэцIыкIумэ зыкышхохыгъэ ашIоигъу, цыфы-шIу хъунэу фаех. Сэкъатныгъэ зилэ КIэлэцIыкIумэ къэралыгъор та-пэкIи алыплъэщт.

Сурэтхэр зэхэхэм кышхохыгъэу лъэгъагъэр хэта зыгъэхъазыргъэр.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазыргъэр ЕМТИЛЪ Нурбый.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ЮфхэмкIэ,
ИкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур. Крес-
тьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зидэшIыр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхьалэм
иагъэр
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хыгъэр секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ЮфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министертвэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэло-
рышIанI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ кызыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжэ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кIыштыгъэх. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхыгъэр тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зышхохыгъэу
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчыагъэр

5664

Индексхэр

52161

52162

Зак. 4357

Хэутыным

узшыкIэтхэнэу шыт

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

ЗышыкIэтхэгъэхэ

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

Сэкъатныгъэ зилэ КIэлэцIыкIу-
мэ кышхохыгъэх, оред къауагъ,
усэхэм къаджыгъэх, музыкальнэ
Iэмэ-псымэхэмкIэ оредышхохэр

къырагъэлуагъэх. Районхэм, къа-
лэхэм яКIэлэцIыкIумэ зэрэзэнэ-
къокъугъэхэм дакIоу, нэлуасэ зэфэ-
хъугъэх.